



ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ»

Μεταπτυχιακος φοιτητης: Χαράλαμπος Θεοχ. Δήμου

ΑΘΗΝΑ, 2009

Περίληψη

Το οργανωμένο έγκλημα και η πρακτική της νομιμοποίησης - «ξεπλύματος» των εσόδων που προέρχονται από αυτό (*money laundering*) υπάρχουν από πολύ παλιά. Οπωσδήποτε όμως σε πολύ μικρότερη έκταση και χωρίς να είναι δυνατόν, όπως συμβαίνει σήμερα, να απειλούνται και να υπονομεύονται η κοινωνικοοικονομική ζωή ενίοτε δε και οι πολιτικές εξελίξεις μιας χώρας.

Η αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος μπορεί να οδηγήσει σε μια «καθαρή» και ελεύθερη κοινωνία. Με βάση αυτή την σκέψη θα αναλύσουμε το φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος σε τέσσερα κύρια κεφάλαια.

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο θα μας απασχολήσει το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως ποινικά ενδιαφέρουσα συμπεριφορά, δηλαδή η εννοιολογική του προσέγγιση, η φαινομενολογία και τα εγκληματικά χαρακτηριστικά του. Επίσης θα γίνει λόγος στο πως συνδέεται το οργανωμένο έγκλημα με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και τέλος θα αναφερθούμε στις φάσεις πραγματοποίησης ξεπλύματος βρώμικου χρήματος αλλά και στις τεχνικές που ακολουθούνται ώστε τα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες να καταλήξουν ως νόμιμα.

Επίσης στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο διεθνές, ευρωπαϊκό και ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Έτσι θα αναλυθεί το ξέπλυμα ως διεθνές «παράδειγμα» ποινικής καταστολής μέσω της διεθνούς και ευρωπαϊκής νομοθετικής διάστασής από την Σύμβαση του Ο.Η.Ε. το 1988 έως και την Οδηγία που εξέδωσε η ΕΕ 2006/70/ΕΚ. Ακόμη θα μας απασχολήσει η ποινικοποίηση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με βάση το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο, η ανταπόκριση και τα κίνητρα του έλληνα νομοθέτη. Τα στοιχεία αυτά θα πλαισιωθούν από αναφορά σε όλους τους νόμους που έχουν ψηφιστεί στην Ελλάδα από την απαρχή της ποινικοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέχρι τον τελευταίο νόμο 3691 του 2008.

Στο τρίτο κεφάλαιο κρίναμε απαραίτητο να κάνουμε μια αναφορά στο έννομο αγαθό και πως αυτό θίγεται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και στο τέταρτο προσπαθήσαμε να δούμε το ξέπλυμα στην Ελλάδα με την μορφή αριθμών αλλά και την παράθεση δύο σημαντικών υποθέσεων που σκανδάλισαν την ελληνική πραγματικότητα σε επίπεδο κοινωνικό, οικονομικό αλλά και πολιτικό, δηλαδή οι περιπτώσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στις συναλλαγές της Μονής

Βατοπαιδίου αλλά και της εταιρίας τηλεπικοινωνιών Siemens. Στο τέλος του κεφαλαίου θα απεικονιστούν μερικές προτάσεις για την μελλοντική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.



SUMMARY

The organised crime and the practice of legalisation of - "rinsing of" income that emanates from this (*money laundering*) exists from very old. Without fail however in much smaller extent and without it is possible, as it happens today, they are threatened and they are undermined the socio-economic life occasionally also the political developments of country.

The confrontation of rinsing of dirty money can lead in a "clean" and free society. With this base thought we will analyze the phenomenon of rising of dirty money in four main capital.

Initially in the first chapter us it will occupy the rinsing of dirty money as penal interesting behavior, that is to say his conceptual approach, the phenomenology and his criminal characteristics. Also will become reason in that is connected the organised crime with the rinsing of dirty money and finally we will be reported in the phases of realisation of rinsing of dirty money but also in the techniques that are followed in order that the income from illegal activities leads as legal.

Also in the second chapter we will be reported in international, European and Greek legislative frame for the rising of dirty money. Thus will be analyzed the rinsing as international "example of" penal repression via the international and European legislative dimension by the Convention of U.N. in 1988 up to the Directive that published OJ 2006/70/EK. Still us will occupy the penalization of rinsing of dirty money with base the Greek legislative frame, the correspondence and the motives of Greek legislator. This elements will be framed by report in all the laws that have been voted in Greece by the beginning of penalization of income from illegal activities up to last law 3691/2008.

In the third chapter we judged essential we make a report in the e n n o m o virtuous and that this is offended with the rinsing of dirty money and in fourth tried we see the rinsing in Greece with the form of numbers but also the apposition of two important affairs that skanda'ljsan the Greek reality in level social, economic but also politician, that is to say the cases of rinsing of dirty money in the transactions of Abbey Vatopajdj'oy of but also company of telecommunications Siemens. In the end of capital will be portrayed certain proposals for the future confrontation of rinsing of dirty money.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	i
Πίνακας Περιεχομένων	iii
Κατάλογος Πινάκων	vi
Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 1. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως ποινικά ενδιαφέρουσα συμπεριφορά	
1.1. Εισαγωγικά	
1.2. Η φαινομενολογία και τα εγκληματικά χαρακτηριστικά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	
1.3. Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος	
1.4. Φάσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	
1.5. Τεχνικές ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	
Κεφάλαιο 2. Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Ελληνικό Νομοθετικό Πλαίσιο ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	
2.1. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως διεθνές «παράδειγμα» ποινικής καταστολής	
2.2. Διεθνής και ευρωπαϊκή νομοθετική διάσταση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	
2.3. Ποινικοποίηση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με βάση το Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο	
2.3.1. Η ανταπόκριση και τα κίνητρα του έλληνα νομοθέτη	
Κεφάλαιο 3. Έννομο Αγαθό που θίγεται με το Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος	
3.1. Έννομο Αγαθό - Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος.....	
3.2. Συζήτηση για το έννομο αγαθό.....	
3.2.1. Η προσβολή της εθνικής οικονομίας	
3.2.2. Η προσβολή της δικαιοσύνης	
Κεφάλαιο 4. Το Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος στην Ελλάδα	
4.1. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος σε αριθμούς	
4.2. Σημαντικές υποθέσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στον Ελληνικό χώρο	
4.3. Μελλοντική αντιμετώπιση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	
Επίλογος	

Βιβλιογραφικές πηγές

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Δεσμευμένα κεφάλαια από παράνομες δραστηριότητες.....

Εισαγωγή

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί σήμερα μια από τις σοβαρότερες απειλές για την κοινωνία. Εξελίσσεται σε πολυδιάστατη και δύσκολα ελεγχόμενη απειλή. Μια απειλή πάνω και πέρα από εθνικές κυβερνήσεις και εθνικά σύνορα που – χωρίς κανέναν ενδοιασμό – ισοπεδώνει συνειδήσεις ατόμων και θεσμών. Το κράτος, ανταποκρινόμενο στο γενικότερο αίτημα για θωράκιση της κοινωνίας από το οργανωμένο έγκλημα, αναθεωρεί και θεσπίζει το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και την καταστολή των εγκλημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Έτσι γίνεται συστηματική προσπάθεια, σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, την αντιμετώπιση των φαινομένων νομιμοποίησης βρώμικου χρήματος και τη διακοπή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις, για να μπορέσει η χώρα μας να ανταποκριθεί στις διαρκώς εξελισσόμενες μεθόδους του οργανωμένου εγκλήματος και της χρηματοδότησής του μέσω της νομιμοποίησης εσόδων από τις παράνομες δραστηριότητες. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το μέγεθος του ξέπλυματος μαύρου χρήματος κυμαίνεται διεθνώς από 2 έως και 5% του παγκόσμιου Α.Ε.Π.. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο – διατυπώνοντας την πρόθεσή του να αντιμετωπίσει το εν λόγω φαινόμενο – δήλωσε πρόσφατα ότι: «...το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος αποτελεί τον πυρήνα του οργανωμένου εγκλήματος και πρέπει να εκριζώνεται όπου και αν βρίσκεται».

Πρόκειται για ένα παγκόσμιο φαινόμενο. Ωστόσο, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος γίνεται εντονότερο σε χώρες που υπάρχει μικρότερος κίνδυνος ανίχνευσης λόγω της ανυπαρξίας αποτελεσματικών μηχανισμών καταπολέμησης του φαινομένου. Ενόψει του κινδύνου αυτού η χώρα μας προχωρά πάντοτε στη βελτίωση του νομοθετικού της πλαισίου, για να απομακρύνει τον κίνδυνο να αποτελέσει πόλο έλξης τέτοιων φαινομένων μεγάλης κλίμακας. Παράλληλα, με το νομοθέτημα αυτό, διασφαλίζεται η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από κινδύνους όπως η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων και κυρίως η πρόκληση ιδιαίτερα μεγάλης ζημίας στη φήμη και τη σταθερότητά του.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συνίσταται στη μετατροπή των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε άλλη μορφή, προκειμένου να μην μπορεί να ανιχνευθεί η προέλευσή τους. Αυτό πραγματοποιείται με την εισαγωγή των παράνομων εσόδων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα με διάφορους τρόπους. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται μια σειρά από συναλλαγές, προκειμένου τα συγκεκριμένα ποσά να απομακρυνθούν από την πηγή της προέλευσής τους. Τέλος, επιχειρείται η ενσωμάτωσή τους στο πεδίο της νόμιμης οικονομίας μέσω της επένδυσής τους σε διάφορα επιχειρηματικά σχέδια.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία ήταν εκείνα που μας ώθησαν στην δημιουργία αυτής της εργασίας. Έτσι, μέσω της ανάλυση του ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος και της παράθεσης των νομοθετικών πρωτοβουλιών που όλα τα κράτη πραγματοποιούν θα προσπαθήσουμε να αποδείξουμε την αταλάντευτη βούλησή όλων αυτών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που επιχειρείται με το κόσμιμο του ομφάλιου λώρου της χρηματοδότησής του από το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Κεφάλαιο 1. Το Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος ως Ποινικά Ενδιαφέρουσα Συμπεριφορά

1.1. Εισαγωγικά

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος απεικονίζει την κυριολεκτική έννοια της νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Έτσι, «Ως νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες περιγράφεται η διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με τέτοιο τρόπο ώστε η προέλευση τους να εμφανίζεται νόμιμη»¹.

Αυτός ο ορισμός της Προεδρικής Επιτροπής για το Οργανωμένο Έγκλημα των Η.Π.Α.² αποτέλεσε τη βάση για μία πλειάδα μεταγενεστέρων ορισμών. Παρά το γεγονός ότι η προέλευση του όρου «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες (εγκληματικές) δραστηριότητες»³ (*money laundering*) παραμένει αμφισβητούμενη, έχει τύχει κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας ευρείας αναφοράς, τόσο σε νομοθετικά κείμενα όσο και σε επίσημα κρατικά έγγραφα, σε συνάρτηση με την ανάγκη «καθαρισμού του χρήματος» προς απόκρυψη της εγκληματικής και παράνομης προέλευσης του.

Ο όρος αυτός καθ' αυτός περιλαμβάνει κατ' αρχήν μόνο τη νομιμοποίηση των εσόδων προερχομένων από τη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών και από τη διάπραξη άλλων σοβαρών ποινικών αδικημάτων, μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων όλων εκείνων των ενεργειών και διαδικασιών, των πράξεων ή παραλείψεων, με τις οποίες μεταβάλλεται η ταυτότητα του παράνομα αποκτηθέντος χρήματος, ώστε να φαίνεται ότι αποκτήθηκε από νόμιμη πηγή με την εκούσια ή ακούσια συνεργασία ή μεσολάβηση κυρίως των τραπεζών - λόγω της ευρύτατης ποικιλίας των προσφερομένων υπηρεσιών - ή άλλων χρηματοπιστωτικών

¹ President's Commission on Organised Crime, The cash connection, «Money laundering is the process by which one conceals the existence, illegal source or illegal application of income and then disguises that income to make it appear legitimate», Washington D.C., 1986 σ. 7.

² President's Commission on Organized Crime

³ Ο έλληνας νομοθέτης αποδίδει τον όρο «ξέπλυμα χρημάτων», προερχόμενο από τον αμερικανικής προέλευσης "money laundering" ως «νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες». Άλλης απόψεως σχετικά με την απόδοση του όρου Γιαννόπουλος, Θ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ' άρθρο 394Α Π.Κ.», ΠοιΧρο ΜΓ', Δεκέμβριος 1993/10.

φορέων (χρηματιστηριακές, επενδυτικές και ασφαλιστικές εταιρίες, οίκοι δημοπρασιών, κ.ο.κ.). Η παρανομία αυτή αφορά, κατά κανόνα, διάπραξη κακουργήματος, το οποίο τιμωρείται με κάθειρξη σε όλες τις χώρες όπου ποινικοποιήθηκε η νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁴.

Για την Ελλάδα μπορούμε να αναφέρουμε τον ορισμό που προέκυψε από το Νόμο 2145/1993 σχετικά με την «Ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων»⁵ σύμφωνα με τον οποίο νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα διαπράττει:

«(...) όποιος από κερδοσκοπία ή με το σκοπό να συγκαλύψει την αληθή προέλευση ή να παράσχει συνδρομή σε πρόσωπο που ενέχεται στα κατωτέρω εγκλήματα, προκειμένου αυτό να αποφύγει τη δίωξη, την εκτέλεση επιβληθείσας ποινής ή μέτρου ασφαλείας ή δημεύσεως αγοράζει, αποκρύπτει, λαμβάνει ως εμπράγματη ασφάλεια, δέχεται στην κατοχή του, καθίσταται οπωσδήποτε δικαιούχος, μετατρέπει ή μεταβιβάζει οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο, που προέρχεται από έγκλημα (...) ή από συμμετοχή σε τέτοια εγκλήματα, ή μεσολαβεί στη διενέργεια τέτοιων πράξεων (...)».

Ο ορισμός αυτός τροποποιήθηκε στη συνέχεια με το άρθρο 2 του Νόμου για τη πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες⁶ σύμφωνα με τον οποίο νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα διαπράττει:

«(...) όποιος με πρόθεση μεταβιβάζει ή μετατρέπει περιουσία προερχόμενη από εγκληματική δραστηριότητα (...) ή από συμμετοχή σε εγκληματική δραστηριότητα (...) με σκοπό να αποκρύψει τη προέλευση της, παρέχει συνδρομή σε πρόσωπο που ενέχεται στην εγκληματική δραστηριότητα προκειμένου να αποφύγει τις συνέπειες της πράξεως του, αποκτά λαμβάνει ως ενέχυρο, κατέχει ή χρησιμοποιεί περιουσία ή μεσολαβεί στη μεταβίβαση, στη μετατροπή ή σε πράξη που αποσκοπεί στην απόκρυψη περιουσίας, γνωρίζοντας ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από συμμετοχή σε τέτοια δραστηριότητα (...)».

⁴ Τραγάκης, Γ., «Τι είναι και πως γίνεται το ξέπλυμα χρημάτων», Δελτίο Ε.Ε.Τ., Τεύχος 29-30, Αθήνα 1991, σ.10

⁵ Με το άρθρο 5 του Νόμου προστέθηκε στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα το Άρθρο 394 Α. (Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα), ΦΕΚ 88 Α' της 28 Μαΐου 1993

⁶ Νόμος 2331/95, ΦΕΚ Α/173, 24.08.95

Συμπερασματικά μπορούμε να καταλήξουμε ότι⁷:

«νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με την έννοια της διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων - είναι το σύνολο των πράξεων ή των παραλείψεων με τις οποίες αποκρύπτεται η πραγματική προέλευση και ο δικαιούχος των παράνομα αποκτούμενων περιουσιακών στοιχείων, με τρόπο ώστε, εμφανίζοντας ότι προέρχονται από νόμιμη οικονομική δραστηριότητα, να διατηρεί τον έλεγχο επ' αυτών».

1.2. Η φαινομενολογία και τα εγκληματικά χαρακτηριστικά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

Η νομιμοποίηση εσόδων από προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα ή «το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», όπως συνηθίζεται συχνά να περιγράφεται το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων, αφορά στην τύχη των εσόδων που δημιουργήθηκαν από και με την πραγμάτωση κάποιας εγκληματικής δραστηριότητας. Πραγματικά, αυτονόητη φαίνεται να είναι η επισήμανση ότι τόσο στον Ποινικό Κώδικα, όσο και σε διάφορους ειδικούς ποινικούς νόμους υπάρχει τυποποιημένος ένας μεγάλος αριθμός από «κλασσικές», θα λέγαμε, περιπτώσεις εγκληματικών ενεργειών, οι οποίες, με βάση την τυποποίηση τους, τιμωρούνται είτε επειδή τελούνται με σκοπό την απόκτηση παράνομου κέρδους είτε επειδή ήδη δημιούργησαν ένα τέτοιο «παράνομο περιουσιακό όφελος» για το δράστη τους. Εξίσου αυτονόητη, ωστόσο, είναι και η υπενθύμιση ότι το ποινικό οπλοστάσιο της χώρας μας αντιμετώπιζε τους δράστες των εγκλημάτων αυτών, ως αυτουργούς των οικείων μορφών εγκληματικής συμπεριφοράς, με τις αντίστοιχες ποινικές κυρώσεις. Παράλληλα, μόλις χρειάζεται να αναφερθεί ότι ποινικές κυρώσεις υπήρχαν και υπάρχουν και για εκείνους που βοηθούσαν, στο πλαίσιο μίας ιδιότυπης «συμμετοχικής δράσης» που άρχιζε μετά την πραγμάτωση του εγκλήματος (το οποίο είχε δημιουργήσει τα «παράνομα έσοδα») και στόχευε είτε στην κατεύθυνση της παροχής συνδρομής στο πρόσωπο του δράστη είτε στην κατεύθυνση διατήρησης της περιουσιακής ζημίας, που είχε προκληθεί, αλλά και «εξαφάνισης» του προϊόντος, που

⁷ Κάτσιος, Σ., «Ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες», Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998, σελ. 27-31

το προηγούμενο έγκλημα είχε δημιουργήσει. Είναι εξίσου φανερό ότι η συζήτηση γύρω από το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων δεν οφειλόταν ούτε σε δήθεν αναποτελεσματικότητα των διατάξεων που υπήρχαν για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων για παράδειγμα της κλοπής, της ληστείας ή της υπεξαίρεσης ούτε, όμως, σε ανεπάρκεια των ποινικών κυρώσεων που προβλέπονται για το δράστη της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος ή εκείνον της υπόθαλψης του εγκληματία.

Η συζήτηση που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια προκύπτει ως συνέπεια της διαπίστωσης ότι η νομιμοποίηση εσόδων εμφανίζεται ως ένα δευτερογενές φαινόμενο οφειλόμενο στα τεράστια κέρδη που αποφέρουν τα πεδία της οργανωμένης εγκληματικότητας⁸. Πραγματικά, υπάρχουν σήμερα περιπτώσεις εγκλημάτων, όπως είναι το διεθνές εμπόριο ναρκωτικών, η πώληση όπλων, το λαθρεμπόριο ή και άλλες χαρακτηριστικές περιπτώσεις δράσης του οργανωμένου εγκλήματος⁹, όπως είναι η εκμετάλλευση λαθρομεταναστών, η λειτουργία κυκλωμάτων πορνείας, η εκμετάλλευση «εσωτερικών» εμπιστευτικών πληροφοριών ή οι απάτες με ηλεκτρονικούς υπολογιστές, οι οποίες δημιουργούν με την πραγμάτωση τους υπερβολικά κέρδη¹⁰. Αλλά και ό,τι παραπάνω χαρακτηρίζαμε «κλασσική» μορφή εγκληματικής δράσης μπορεί ν' αποφέρει εξίσου τεράστια κέρδη, στο μέτρο που πραγματώνεται με τη μορφή της οργανωμένης εγκληματικής δράσης. Για τα τεράστια αυτά κέρδη θα έπρεπε, βέβαια, στη συνέχεια ν' αναζητηθεί και να βρεθεί ένας ασφαλής τρόπος να τα απολαύσουν ο δράστης ή οι δράστες των εγκλημάτων που τα δημιούργησαν, δίχως ούτε οι ίδιοι να κινδυνεύουν να αποκαλυφθούν ούτε το υπερβολικό κέρδος που αποκόμισαν (που δημιούργησε η εγκληματική τους δράση) να εισέρχεται μέσα στους μηχανισμούς της αγοράς με τρόπο τέτοιο, ώστε από μόνη την είσοδο του να συγκεντρώνει επάνω του την προσοχή (και έτσι τελικά να προκαλεί τα αντανακλαστικά του κατασταλτικού μηχανισμού). Αν, μάλιστα, αναλογιστεί κανείς

⁸ Παύλου, Σ., «Ναρκωτικά Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του ν. 1729/1987», Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Σάκκουλας, 1997, σελ. 267, τη θέση ότι «Η παράνομη εμπορία ναρκωτικών προσφέροντας τεράστια κέρδη στους εμπόρους, δημιουργεί, όπως και τα άλλα πεδία της οργανωμένης εγκληματικότητας, ένα δευτερογενές φαινόμενο, το «ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος»».

Χλούπης, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης», Ποιν Δικ 2000, σελ. 369 επ.

⁹ Πρακτικά του Ζ Πανελληνίου Ελλ.Εταιρ.Ποιν.Δικ. που πραγματοποιήθηκε στην Κομοτηνή τον Οκτώβριο του 1998 με θέμα «Το Οργανωμένο Έγκλημα από τη σκοπιά του Ποινικού Δικαίου», Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα, 2000.

¹⁰ Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις», σε Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, τμητικός τόμος Γ. Μαγκάκη, Α., 1999, σελ. 381 (= Πρακτικά του Ζ Πανελληνίου Συνεδρίου Ελλ.Εταιρ.Ποιν.Δικ., «Το Οργανωμένο Έγκλημα από τη σκοπιά του Ποινικού Δικαίου», σελ. 117 επ.)

Λάζος, Γ., «Το οικονομικό έγκλημα στη σύγχρονη Ελλάδα. «Σκληρά» δεδομένα και βασικές συντεταγμένες», Ποιν Δικ 2000, σελ. 655.

ότι τα κέρδη των δραστηριοτήτων αυτών υλοποιούνται συνήθως σε μετρητά χρήματα, διαπιστώνει κανείς τόσο την «πιεστική» ανάγκη «ομαλής απορρόφησης» ενός μεγάλου όγκου παράνομου περιουσιακού προϊόντος, όσο και την - από την ευόδωση της ομαλής αυτής απορρόφησης εξαρτώμενη - οικονομική ενδυνάμωση και κοινωνική ενίσχυση του οργανωμένου εγκλήματος που το δημιούργησε¹¹.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται από το οργανωμένο έγκλημα προς την κατεύθυνση αυτή φαίνεται να είναι εκείνη της συγκάλυψης και της απόκρυψης της πηγής του περιουσιακού προϊόντος, της μεταβολής της μορφής του ή, ακόμη, της μετακίνησης και επένδυσης των κεφαλαίων σε σημεία τέτοια, ώστε να είναι μάλλον απίθανη η προσέλευση προσοχής σε αυτά. Αυτό στην πράξη θεωρείται ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί ιδίως με την εκμετάλλευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και μέσα από περισσότερα διαδοχικά στάδια¹², για παράδειγμα με τον κατακερματισμό, καταρχήν, ενός μεγάλου χρηματικού ποσού σε μικρότερα και, κατ' αποτέλεσμα, λιγότερο ύποπτα ποσά τα οποία στη συνέχεια είτε τοποθετούνται σε λογαριασμούς τράπεζας είτε χρησιμοποιούνται για την αγορά τίτλων και αξιόγραφων και ακολούθως εισπράττονται και κατατίθενται σε άλλα μέρη και σε διαφορετικές μορφές τραπεζικών προϊόντων ή άλλων επενδύσεων. Με τον τρόπο αυτό διοχετεύονται τα μετρητά χρήματα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Εάν θα έπρεπε στο στάδιο αυτό να περιγράψουμε ένα στοιχειώδη πυρήνα συμπεριφοράς, στον οποίο να μπορεί να αποτυπωθεί η υιοθετούμενη μεθοδολογία, θα λέγαμε ότι πρόκειται για μια καταρχήν προσπάθεια «μεταμφιεσμένης» εισαγωγής των κερδών του εγκλήματος στο νόμιμο οικονομικό σύστημα. Στη συνέχεια, σ' ένα δεύτερο στάδιο, μπορεί να εκδηλώνεται μέσα από μια προσπάθεια περαιτέρω απομάκρυνσης και αποσύνδεσης των κερδών αυτών από την αρχική πηγή με αλληπάλληλες αγοραπωλησίες επενδυτικών προϊόντων και μεταφορά χρηματικών ποσών σε λογαριασμούς τραπεζών ή σε λογαριασμούς τραπεζών άλλων κρατών, των οποίων το νομικό σύστημα δεν είναι

¹¹ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις», σε Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, τιμητικός τόμος Γ. Μαγκάκη, Α., 1999, σελ. 382.

¹² Αυτή είναι και η βασική θέση της Financial Action Task Force on Money Laundering (F.A.T.F.) σε σχέση με την υιοθετούμενη μεθοδολογία «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» στην οποία διακρίνει τρεις επιμέρους φάσεις και τις ονομάζει αντίστοιχα «placement stage» (θα μπορούσε να αποδοθεί ως στάδιο «τοποθέτησης»), «layering stage» (θα μπορούσε να αποδοθεί ως στάδιο «στρωσίματος» - «καπλώματος») και «integration stage» (θα μπορούσε να αποδοθεί ως στάδιο «ενσωμάτωσης» - «ενοποίησης»). Αναλυτικότερα για το όλο θέμα «How is money laundered?» στην ιστοσελίδα http://www.oecd.org/fatf/Mlaundrying_en.htm.

Χλούπης, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης», Ποιν Δικ 2000, σελ. 369

θωρακισμένο θεσμικά με μέτρα που να εμποδίζουν το φαινόμενο αυτό¹³. Στο στάδιο αυτό ο στοιχειώδης πυρήνας συμπεριφοράς, στον οποίο αποτυπώνεται η υιοθετούμενη μέθοδος, είναι το «γύρισμα» των κερδών (πολλές και ποικίλες αλληπάλληλες συναλλαγές), έτσι ώστε αυτά να προκύψουν «ενισχυμένα» ως «προϊόντα των επενδύσεων». Η επιτυχής έκβαση των σταδίων αυτών θέτει σε κίνηση το τρίτο στάδιο που είναι πλέον η επιστροφή των χρημάτων αυτών ως σύνολο στη «νόμιμη» οικονομία συνήθως με επενδύσεις σε ακίνητα, άλλα πολυτελή περιουσιακά στοιχεία ή επιχειρήσεις. Στο στάδιο αυτό ο στοιχειώδης πυρήνας συμπεριφοράς, στον οποίο αποτυπώνεται η υιοθετούμενη μέθοδος είναι η «ενοποίηση» των κερδών¹⁴.

Ωστόσο, είτε διακρίνουμε την παραπάνω εξελικτική πορεία προς τη νομιμοποίηση των εσόδων που δημιούργησε το έγκλημα σε επιμέρους στάδια είτε όχι, το βέβαιο είναι ότι εδώ έχουμε να κάνουμε με μία σύνθετη διαδικασία μέσω της οποίας επιδιώκεται να αποκρύβει η παράνομη «πηγή», να μεταμφιεστεί το «προϊόν» και να εμφανιστεί το τελευταίο ως «νόμιμο» περιουσιακό στοιχείο. Έτσι, δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σε μεγάλο βαθμό συγκεντρώνει αποδοχή ο ορισμός σύμφωνα με τον οποίο «Ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία στην οποία κάποιος αποκρύπτει την ύπαρξη, την παράνομη πηγή ή παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζει ώστε η προέλευση τους να φαίνεται νόμιμη»¹⁵.

¹³ Zacharis - Papavizas, «Using the Organization of American States to control International Narcotics trafficking and money laundering», RIDP1986, σελ. 119 επ.

¹⁴ Κάτσιος, Σ., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998, σελ. 76 επ.,

Ackerman, Geldwascherei, «Money laundering: Eine vergleichende Darstellung des Rechts und der Erscheinungsformen in den USA und in der Schweiz, Zurich 1992, σελ. 10 επ.,

Bernasconi, P., Finanzunterwelt, Z., «Gegen Wirtschaftskriminalität und organisiertes Verbrechen» Zurich 1988, σελ. 30,

Ackermann, J. B., «Geldwascherei: Motive, Formen, Abwehr: eine betriebswirtschaftliche Analyse [Money Laundering: Incentives, Forms, Prevention: A Business Management Analysis], Winterthur, H. Schellenberg, 1992, σελ. 101

Zund, Geldwascherei, «Motiven - Formen - Abwehr», Der Schweizer Treuhander 9/1990, σελ. 403-408.

¹⁵ Βασιλακόπουλος, Π., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», (Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις), σε «Το Ποινικό Δίκαιο στο Νέο Διεθνές Περιβάλλον» (2^ο Διεθνές Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων), Εκδόσεις Σάκκουλα, 2001, σελ. 116

1.3. Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος

Η οργανωμένη εγκληματική δράση είναι ένα φαινόμενο το οποίο απειλεί ολόένα και περισσότερο τις δομές όλων των κρατών. Σε αυτό συνεισφέρουν μια σειρά από οικονομικούς, τεχνολογικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες¹⁶. Μάλιστα εκτιμάται, ότι το σύνολο του βρώμικου χρήματος που δημιουργείται από αυτήν την παράνομη δραστηριότητα κάθε χρόνο κυμαίνεται κάπου στο ιλιγγιώδες ποσό μεταξύ 500 δισεκατομμυρίων κι ενός τρισεκατομμυρίου δολάρια, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου έχει άμεση κι έμμεση σχέση με την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών παγκοσμίως¹⁷.

Τα άτομα τα οποία συμμετέχουν στην οργανωμένη εγκληματική δράση αναζητούν συνεχώς τρόπους για να νομιμοποιήσουν τα έσοδα που προκύπτουν από την παράνομη δραστηριότητα. Έτσι μόνον θα μπορέσουν να τα εμφανίσουν και να τα αξιοποιήσουν, χωρίς βέβαια να εντοπιστούν και να συλληφθούν από τις αρμόδιες προς τούτο αρχές. Για το σκοπό αυτό έχουν στη διάθεσή τους πολλά υλικά μέσα και πολλούς ανθρώπους επιστημονικά καταρτισμένους (οικονομολόγους, νομικούς, λογιστές, φοροτεχνικούς κ.α.), αξιοποιούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα και σίγουρα την σύγχρονη τεχνολογία.

Επιπλέον σε αντίθεση με την εσωστρεφή πολιτική που ακολούθησαν τα κράτη κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, σήμερα παντού ισχύουν λιγότερο ή περισσότερο συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού στη λειτουργία των αγορών χρήματος και κεφαλαίων, ενώ παράλληλα με την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων, έχουν αρθεί και οι περιορισμοί στις επενδύσεις ξένου κεφαλαίου. Αναμφισβήτητα μεγάλο ρόλο έχει διαδραματίσει σε αυτήν την ολόένα εξελισσόμενη διαδικασία το σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο φαίνεται προσιτό κι ευάλωτο στους χειρισμούς και στις προσβολές του οργανωμένου εγκλήματος σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Πέρα από τις παραπάνω επιδράσεις από τη διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος στην κοινωνία, μία ακόμη σοβαρή παράμετρος είναι, ότι η πρακτική αυτή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος επηρεάζει αρνητικά την ικανότητα των κυβερνήσεων να εφαρμόζουν με επιτυχία μέτρα δημοσιονομικής και νομισματικής

¹⁶ Λίβος, Ν., «Οργανωμένο Έγκλημα: έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του», στο: «Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου», Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Εκδόσεις Σάκουλα, Δίκαιο και Οικονομία, 2000, σελ 17 επ και 25 επ.

¹⁷ Τραγάκης, Γ., «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 1998, σελ 23

πολιτικής. Διότι όταν ένα μεγάλο κομμάτι των χρηματοοικονομικών αξιών ελέγχεται ή είναι επενδυμένο από το οργανωμένο έγκλημα, οι βασικοί δείκτες της οικονομικής δραστηριότητας χάνουν την αξιοπιστία και τη χρησιμότητά τους σε ό,τι αφορά τη διαμόρφωση και εφαρμογή αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής.

Πάντως, βραχυπρόθεσμα η προσέλκυση των προσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μπορεί να φαίνεται αβλαβής και ίσως ευεργετική, ιδιαίτερα όταν υπάρχει αδήριτη ανάγκη για την αντιμετώπιση μεγάλων ελλειμμάτων στη δημοσιονομική διαχείριση. Αλλά τελικά αυτό στο οποίο καταλήγουμε είναι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η εμφάνιση οικονομικών σκανδάλων και η απώλεια του κύρους των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών φορέων. Επομένως τα όποια βραχυχρόνια οφέλη από την εισροή κεφαλαίων ύποπτης ή εγκληματικής προέλευσης εκμηδενίζονται¹⁸.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αντιμετωπίζεται σήμερα και από τη Διεθνή Εταιρία Ποινικού Δικαίου ως μορφή αξιόποινης δραστηριότητας από εκείνες που θεωρούνται, μεταξύ άλλων, ως χαρακτηριστικές της οργανωμένης εγκληματικότητας¹⁹. Μάλιστα η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συνδέεται με το οργανωμένο έγκλημα με διττή έννοια : αφενός, ως υπαγόμενη η ίδια στον κατάλογο των πράξεων που συνιστούν οργανωμένο έγκλημα είναι και η ίδια μια βασική δραστηριότητα του οργανωμένου εγκλήματος αφετέρου, ως μηχανισμός διευκόλυνσης και ενσωμάτωσης του οργανωμένου εγκλήματος στην οικονομία επιτελεί μια βασική λειτουργία υποστήριξης και ενδυνάμωσης του οργανωμένου εγκλήματος²⁰.

Χαρακτηριστικό είναι επίσης το ότι, σε πολλά βασικά νομοθετικά κείμενα προκύπτει, άμεσα ή έμμεσα, η σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος²¹.

Ειδικότερα, στο άρθρο πρώτο του νόμου 1990/1991 («Κύρωση Σύμβασης Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών») αναφέρεται χαρακτηριστικά, ότι τα Μέρη που έλαβαν μέρος στη Σύμβαση

¹⁸ Τραγάκης, Γ., «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 1998, σελ 24-27

¹⁹ Weigend, T., «Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου». Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία, 2000, σελ 1. επ.

²⁰ Δημήτριάδης, Γ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ζητήματα Εφαρμογής του ν. 2331/1995», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 58 επ.

²¹ Παύλου, Σ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και ιδίως η οριοθέτησή της από την αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος (394 ΠΚ)», Υπερ, 2000, σελ 635 και 643.

αυτή συμφώνησαν στο περιεχόμενό της «...Έχοντας επίγνωση του ότι η παράνομη διακίνηση αποφέρει μεγάλα οικονομικά κέρδη και πλούτο που παρέχουν την δυνατότητα στις διεθνείς εγκληματικές οργανώσεις να διεισδύουν, μολύνουν και διαφθείρουν τις κυβερνητικές δομές, τις νόμιμες οικονομικές κι εμπορικές επιχειρήσεις και την κοινωνία σε όλα τις τα επίπεδα... αποφασισμένα να στερήσουν στα πρόσωπα που ασχολούνται με την παράνομη διακίνηση εσόδων από τις εγκληματικές τους δραστηριότητες κι έτσι να εξαλείψουν το κύριο κίνητρό τους γι' αυτές...».

Επιπλέον, στο προοίμιο της κρίσιμης οδηγίας 91/308/ΕΟΚ διαβάζει κανείς, ότι «... η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επηρεάζει καταφανώς την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος γενικά και ειδικότερα του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και ότι συνειδητοποιείται ολοένα και περισσότερο, ότι η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων θεωρείται ως ένα από τα πλέον αποτελεσματικά μέσα για την αντιμετώπιση αυτής της μορφής παράνομης δραστηριότητας, η οποία αποτελεί ιδιαίτερη απειλή για της κοινωνίες των κρατών μελών».

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί, ότι στο προοίμιο της 2001/500/ΔΕΥ Απόφασης-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης της 26^{ης} Ιουνίου 2001 διαβάζουμε, ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «... έκρινε, ότι η νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί τον πυρήνα του οργανωμένου εγκλήματος και πρέπει να εκριζωθεί παντού, όπου υπάρχει». Έτσι, στη συνέχεια στο άρθρο 1 της Απόφασης - Πλαίσιο αναγράφεται, ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα « προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος».

Καταληκτικά μπορεί να ειπωθεί, ότι το απαξιολογικό στίγμα της συμπεριφοράς, που συνιστά η νομιμοποίηση εσόδων, συνδέεται άμεσα με την εμφάνισή της ως μορφής οργανωμένου εγκλήματος, αλλά και με τη λειτουργία της στην περαιτέρω ενίσχυση του τελευταίου. Έτσι, το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» πολύ ορθά αντιμετωπίζεται ως βασική λειτουργία και δραστηριότητα του «οργανωμένου εγκλήματος», η οποία όχι μόνο διασφαλίζει τα κέρδη του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά επιτρέπει και την επαύξησή τους, ακόμη και με την πολιτική άλωση ολόκληρων πολιτικοκοινωνικών σχηματισμών²².

²² Δημήτριάνας, Γ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Ζητήματα Εφαρμογής του ν. 2331/1995», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 60επ.

Παύλου, Σ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και ιδίως η οριοθέτησή της από την αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος (394 ΠΚ)», Υπερ, 2000, σελ 633 και 635.

Εξάλλου, και στην Αιτιολογική Έκθεση του νέου νόμου, είναι χαρακτηριστικό, ότι για πρώτη φορά οι ειδικές ρυθμίσεις συναρτώνται με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας²³. Όμως, το έγκλημα πρέπει με τη βοήθεια συσταλτικής ερμηνείας να περιορίζεται στο χώρο για τον οποίο είχε αρχικά προβλεφθεί, στο χώρο δηλ. του οργανωμένου εγκλήματος. Και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν γίνει δεκτό, όπως έχει ήδη προταθεί, ότι τα προς νομιμοποίηση έσοδα δεν μπορούν να προέρχονται από μία μεμονωμένη πράξη ενός προσώπου, αλλά πρέπει να προκύπτουν από τη δράση μιας εγκληματικής οργάνωσης με επιχειρηματική δομή που λειτουργεί με στόχο την επίτευξη κέρδους. Με τον περιορισμό αυτόν, μπορούν να δικαιολογηθούν οι εξαιρετικές ρυθμίσεις του νέου νόμου και αποκαθίσταται τελικά η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας²⁴.

1.4. Φάσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

Αντιμετωπίζοντας πλέον το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ως μία διεθνούς κλίμακας διαδικασία «ανακύκλωσης (recycling) βρώμικου χρήματος με κύριο χαρακτηριστικό της τη μυστικότητα. Η περιπτωσιολογική έρευνα αποδεικνύει, ότι κατά τη διεκπεραίωση της νομιμοποίησης των παρανόμων εσόδων, εμφανίζονται επαναλαμβανόμενα τελούμενες συγκεκριμένες πράξεις, γεγονός το οποίο επιτρέπει να συστηματοποιηθούν σε ένα μοντέλο.

Επίσης δεν πρέπει να λησμονούμε πως η ανάγκη επενδυτικών κεφαλαίων είναι εκείνη που αποτελεί μια γενεσιουργό αιτία που καθιστά ελκυστικό τον τεράστιο όγκο του συσσωρευμένου «βρώμικου χρήματος», καθιστώντας τη καταπολέμηση της νομιμοποίησης του ακόμα πιο προβληματική. Λαμβάνοντας δε υπόψη, ότι το οργανωμένο έγκλημα λειτουργεί με βάση τις πραγματιστικές και απόλυτα εκλογικευμένες αρχές μίας (πολυεθνικής) επιχείρησης, μπορούμε με βεβαιότητα να συμπεράνουμε ότι οι επιλογές και ο τρόπος εργασίας του παρακολουθεί απόλυτα τις σύγχρονες εξελίξεις.

²³ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε., «Το έγκλημα της νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων μετά το ν. 3424/2005. Ερμηνευτικές προτάσεις», Εισήγηση σε Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου ΕΕΠ «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 7

²⁴ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε., «Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις. Προβλήματα από την μέχρι σήμερα εφαρμογή του ν. 2331/95», ΠοινΔικ/νη, 2002, σελ 7

Έτσι, σύμφωνα με την βιβλιογραφία υπάρχουν αρκετά μοντέλα που μπορούν να περιγράψουν τις φάσεις του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Αναλυτικότερα²⁵:

1. Τα μοντέλα των κύκλων. Έχουν γίνει προσπάθειες ώστε η διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες να απεικονισθεί και να αναλυθεί σαν ένα κυκλοφοριακό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο τα έσοδα των εγκληματικών πράξεων (*illicit activity*) εισέρχονται στη νόμιμη αγορά όπου τοποθετούνται και διαστρωματώνονται / συσσωρεύονται (*placement, layering*). Στη συνέχεια επανατοποθετούνται είτε άμεσα σε νέες εγκληματικές δραστηριότητες (*illicit activity*) είτε έμμεσα μέσω νομίμων επενδύσεων (*intergration*)³. Παρόμοιο με αυτό, το αμερικανικής προέλευσης κυκλικό μοντέλο, είναι το γενικότερα γνωστό μοντέλο του Zünd, στο οποίο παρομοιάζεται το κυκλοφοριακό σύστημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με αυτό του υδρολογικού συστήματος. Πρόκειται για ένα μοντέλο που αντιλαμβάνεται το φαινόμενο ως μία κλειστή διαδικασία ανακύκλωσης (*closed recycling process*) και το οποίο υλοποιώντας το συνειδητά, αποδίδει σε ικανοποιητικό βαθμό τις δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων του οργανωμένου έγκλημα, προεξοφλώντας όμως μ' αυτό τον τρόπο ότι τα εγκληματικής προέλευσης περιουσιακά στοιχεία επενδύονται αποκλειστικά εκ νέου σε νέες αξιόποινες πράξεις.
2. Τελεολογικό μοντέλο. Αναπτύχθηκε από τον Ελβετό Dr. Jürg - Beat Ackermann²⁶ σε συνεργασία με τον Αμερικανό Καθηγητή Dr. James Preston και εστιάζει στους σκοπούς της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Για την πραγμάτωση των στόχων αυτών είναι διαθέσιμοι ορισμένοι τρόποι δράσης. Εφόσον έχουν οριστεί οι σκοποί και οι τρόποι δράσης, ο δράστης χρησιμοποιεί υφιστάμενους νομικούς και πραγματικούς ενισχυτικούς παράγοντες, οι οποίοι εξυπηρετούν το «καμουφλάρισμα» των περιουσιακών στοιχείων. Το μοντέλο αυτό περιλαμβάνει τρία επίπεδα: (α) Σκοποί της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η ολοκλήρωση (μετατροπή - απόκρυψη), η επένδυση, η φοροδιαφυγή,

²⁵ Κάτσιος, Σ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998, σελ 75-88

²⁶ Ackermann, J. B., «Geldwdscherei: eine vergleichende Darstellung des Rechts und der Erscheinungsformen in den USA und der Schweiz [Money laundering: A Comparative Presentation of Law and Manifestation in the United States and Switzerland]», Zürich, Schulthess, 1992, σελ. 10 επ.

φοροαποφυγή και η χρηματοδότηση εγκληματικών πράξεων, (β) Δυνατότητες Δράσης αποτελούν το εσωτερικό, το εξωτερικό και τα υπεράκτια κέντρα, εταιρίες βιτρίνα, μεγάλες εταιρίες, αξιόγραφα, λογαριασμοί, εμπράγματα αξίες, χρηματοδότηση εγκληματικών ενεργειών, διαφθορά, (γ) Ενισχυτικοί παράγοντες, όπως: διεθνής χαρακτήρας των δραστηριοτήτων, πλημμελής άσκηση οικονομικής εποπτείας και ανυπαρξία συντονισμού εθνικών αρχών, προστασία του απορρήτου, απόκρυψη μέσω νομικών προσώπων, κατάτμηση και αλυσιδωτά αποτελέσματα (*layering*), ηλεκτρονικό σύστημα πληρωμών

3. Μοντέλα των φάσεων. Πρωταρχικός στόχος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η αποτροπή αποκάλυψης περιουσιακών στοιχείων, κυρίως όσον αφορά την εγκληματική προέλευσή τους. Δεν είναι όμως και ο μοναδικός στόχος. Απλή απόκρυψη δεν προσφέρει ουσιαστικά κάτι στο δράστη αφού για να τα αξιοποιήσει ή χρησιμοποιήσει ή επενδύσει πρέπει οι πρόσοδοι αυτοί να ενταχθούν ως νόμιμοι πια στην οικονομία. Εμπνευστής των μοντέλων αυτών είναι ο Ελβετός Paolo Bernasconi, ο οποίος και αποτέλεσε πρωτεργάτη της εισαγωγής διατάξεων στον Ελβετικό Ποινικό Κώδικα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Το μοντέλο βασικά ξεχωρίζει το ξέπλυμα σε πρώτου και δευτέρου βαθμού. Διακρίνει ακόμη σε χώρες εμπορίου (όπου γίνεται η κύρια πράξη από την οποία προέρχεται το βρώμικο χρήμα) και σε χώρες ξεπλύματος (μεγάλα χρηματοοικονομικά κέντρα, γνωστά και ως φορολογικοί παράδεισοι). Με βάση αυτή την θεώρηση έγινε δυνατό να συγκεκριμενοποιηθούν τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά κάθε φάσης:

➤ Πρώτη Φάση:

1. Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, άμεσα προερχομένων από ποινικά κολάσιμες πράξεις
2. Κατά κανόνα πρόκειται για μετρητό χρήμα
3. Βραχυπρόθεσμες συναλλαγές
4. Ο δράστης επιδιώκει να εμποδίσει την αναγνώριση των περιουσιακών στοιχείων.

➤ Δεύτερη Φάση

1. Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων προερχομένων αποκλειστικά από την τέλεση ποινικά κολάσιμων πράξεων
2. Οι πράξεις συνίστανται σε μέσο και μακροπρόθεσμες επιχειρήσεις

3. Επιδιωκόμενος στόχος η απάλειψη του στίγματος της παρανομίας από τα εγκληματικής προέλευσης περιουσιακά στοιχεία, προσδίδοντάς τους τον χαρακτήρα νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας.

Στην κατηγορία αυτή των μοντέλων των φάσεων είναι απαραίτητο να αναλυθεί και το Αμερικανικό μοντέλο των τριών φάσεων. Η συστηματοποίηση αυτή έχει ως αφετηρία τις Η.Π.Α. και με βάση αυτήν διακρίνονται τρεις φάσεις στη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες;

- Φάση τοποθέτησης (*placement stage*), κατά την οποία το ρευστό χρήμα διοχετεύεται και αναμιγνύεται με νόμιμα κεφάλαια ή ακόμη απλά κατατίθεται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Το στάδιο αυτό συμπεριλαμβάνει και τη «φυσική», διασυνοριακή μεταφορά χαρτονομισμάτων. Κλασσικά ακόμη παραδείγματα είναι η αγορά περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας, π.χ. αντικείμενα τέχνης ή εταιρικά μερίδια. Με την ολοκλήρωση της φάσης αυτής τα έσοδα των εγκληματικών ενεργειών δεν έχουν πλέον μορφή ρευστού χρήματος.
- Φάση διαστρωμάτωσης – συσσώρευσης (*layering stage*), κατά την οποία με ένα σύνθετο πλέγμα παραπλανητικών μεταφορών (*multiple transfers*) και πολύπλοκων συναλλαγών (*multiple transactions*) γίνεται η αποσύνδεση των παρανόμων εσόδων από την πραγματική εγκληματική προέλευσή τους.
- Φάση ολοκλήρωσης (*integration stage*), κατά την οποία πραγματοποιείται εξαφάνιση κάθε ίχνους που θα διευκόλυνε τις εποπτικές αρχές και ένταξη των περιουσιακών στοιχείων στο οικονομικό σύστημα έχοντας αποκτήσει νομιμοφάνεια.

1.5. Τεχνικές ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

Με βάση τις εκτιμήσεις των τελωνειακών υπηρεσιών των Η.Π.Α., μπορεί να δοθεί μία συνοπτική απεικόνιση των κυριότερων τεχνικών που χρησιμοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, στη προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Αναλυτικότερα θα μπορούσαμε να εντάξουμε τις τεχνικές ξεπλύματος μαύρου χρήματος στις εξής κατηγορίες ²⁷:

➤ Άμεση διοχέτευση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

1. Μέθοδος του μυρμηγκιού (*Smurfing*). Η μέθοδος του μυρμηγκιού πρόκειται για μία ευρέως διαδεδομένη πρακτική, με την οποία διοχετεύεται το βρώμικο χρήμα στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατακερματίζοντας τον όγκο των χρημάτων σε πολλές συναλλαγές κάτω από το όριο αναφοράς (δήλωσης ή αναγνώρισης).
2. Συνέργια από το εσωτερικό κάποιου χρηματοπιστωτικού οργανισμού (υπαλλήλου ή στελέχους οι οποίοι κάνουν αποδεκτές καταθέσεις μεγάλων χρηματικών ποσών χωρίς να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όπως αυτές προκύπτουν από το νομοθετικό πλαίσιο λ.χ. άρνηση διεκπεραίωσης συναλλαγής, μη υποβολή αναφορών κ.ο.κ.). Η συστηματική μεθόδευση συναλλαγών περιλαμβάνει την μέθοδο του μυρμηγκιού αλλά προϋποθέτει απαραίτητα μια οποιασδήποτε μορφής ενεργητικής ή παθητικής συνέργιας από την πλευρά του τραπεζικού ιδρύματος.
3. Εσφαλμένη παρουσίαση της πραγματικής προέλευσης, των δικαιούχων και χρησιμοποίηση για τον σκοπό αυτό εταιριών - βιτρίνα, διατραπεζικές συναλλαγές και εξαιρέσεις από την υποχρέωση αναφοράς και εξακρίβωσης ταυτότητας.
4. Απόκτηση υλικών αντικειμένων (αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα, ακίνητα, πολύτιμα μέταλλα) ή χρηματοοικονομικών εργαλείων (μετοχές, ταξιδιωτικές επιταγές, τραπεζικές επιταγές, μετοχές).
5. Διασυνοριακή λαθραία φυσική μεταφορά χρημάτων μέσω πλοίων, αεροπλάνων, απεσταλμένων συσκευασμένα ως εμπορεύματα. Η λαθραία φυσική μεταφορά εγκληματικών εσόδων θεωρείται η πιο «πρωτόγονη»

²⁷ Κάτσιος, Σ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998, σελ 88-101

μέθοδος τοποθέτησης (*placement*). Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η φυσική μεταφορά του χρήματος σε κάποιο φορολογικό παράδεισο ή υπεράκτιο χρηματοπιστωτικό κέντρο και πάντως σε χώρα χωρίς συναλλαγματικούς περιορισμούς, διαθέτουσα αυστηρή νομοθεσία τραπεζικού απορρήτου, όπου θα κατατεθεί σε κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή οργανισμό, από την οποία μπορεί με ευκολία να επανεξαχθεί χωρίς να έχει αφήσει ίχνη για τις εποπτικές και διωκτικές αρχές.

6. Η διαφθορά των τραπεζικών υπαλλήλων και ο έλεγχος χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από παράνομα συμφέροντα. Ο πιο απλός και συνήθης τρόπος για την κατοχύρωση ενός ειδικού καθεστώτος σχετικά με τις υποχρεώσεις δήλωσης και αναγνώρισης του πραγματικού δικαιούχου είναι η δωροδοκία, (σπανιότερα) ο εκβιασμός, καθώς και η εκμετάλλευση μίας δύσκολης οικονομικής κατάστασης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Η πιο αποτελεσματική μέθοδος για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η απόκτηση του ελέγχου ενός τραπεζικού ιδρύματος. Η πιο γνωστή μέχρι σήμερα περίπτωση ελέγχου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος από το οργανωμένο έγκλημα υπήρξε η υπόθεση της τράπεζας B.C.C.I. (*Bank of Credit and Commerce International*) ²⁸, η οποία αποκαλύφθηκε μέσα στα πλαίσια μίας παναμερικανικής κλίμακας επιχείρησης των τελωνειακών υπηρεσιών των Η.Π.Α. για την εξάρθρωση δικτύων νομιμοποίησης χρημάτων που προέρχονταν από τη διακίνηση και το εμπόριο κοκαΐνης με την ονομασία «C-Chase» το 1986 στην Φλόριντα.

- Έμμεση διοχέτευση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - Το παράνομο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η μέθοδος νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω της χρησιμοποίησης παράνομων χρηματοπιστωτικών συστημάτων (*underground financial systems*)

²⁸ Η τράπεζα "Bank of Credit and Commerce International" (B.C.C.I.) η οποία έγινε αργότερα γνωστή και σαν "Bank of Crooks and Criminals International" (B.C-C I.) ιδρύθηκε στο Λουξεμβούργο το 1972 από τον πακιστανό τραπεζίτη Aga Hassan Abedi με τη χρηματοδότηση του ηγέτη του Αμπού Ντάμπι σείχη Zayed bin Sultan Al - Nahayan και αναπτύχθηκε ταχύτατα έτσι ώστε στα μέσα της δεκαετίας '80 διέθετε σε περισσότερες από εβδομήντα χώρες, αποθεματικά που πλησίαζαν τα είκοσι δις δολάρια Η.Π.Α.. Η τράπεζα είχε αποκτήσει τη φήμη ότι πρόσφερε εξαιρετικής ποιότητας εξειδικευμένες υπηρεσίες σε πλούσιους πελάτες - κυρίως από χώρες του τρίτου κόσμου - οι οποίοι επιθυμούσαν διακριτικότητα και απαλλαγή από φορολογικά βάρη. Ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ελεγχόταν από μία εταιρία holding με έδρα το Λουξεμβούργο (BCCI Holdings S.A.) με δύο εταιρίες απόλυτα ελεγχόμενες από αυτήν, την BCCI S.A. με έδρα το Λουξεμβούργο και την BCCI (Overseas) Limited με έδρα τα νησιά Καϋμάν. Η πρώτη είχε σαν κέντρα δραστηριότητας το Ηνωμένο Βασίλειο (Λονδίνο) και τις Η.Π.Α. (Νέα Υόρκη) και η δεύτερη την Γαλλία, τις Μπαχάμες, την Καραϊβική, την Κεντρική και τη Νότια Αμερική.

παρουσιάζει τις μεγαλύτερες δυσκολίες στην έρευνα της. Η συντριπτική πλειοψηφία των μέχρι σήμερα γνωστών περιπτώσεων αφορούν τις Η.Π.Α., όπου με στόχο την αποφυγή ενδεχόμενων κινδύνων που μπορεί να προκύψουν από την συναλλακτική επαφή με τα νόμιμα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το οργανωμένο έγκλημα οργάνωσε σε εθνική κλίμακα διάφορα παρατραπεζικά δίκτυα (*parallel-banking systems*). Για παράδειγμα η κουβανική εγκληματική οργάνωση με την επωνυμία «The Corporation» χρησιμοποιούσε την παράνομη αγορά των νόμιμων λαχείων στο Πουέρτο Ρίκο. Έχοντας τον έλεγχο των πρακτορείων διάθεσης των λαχείων ήταν πολύ εύκολο για την οργάνωση να γνωρίζουν τα ονόματα των τυχερών των κληρώσεων. Υπολογίζοντας τη νόμιμη φορολογική επιβάρυνση για τους εκάστοτε νικητές των κληρώσεων τους πρότεινε την άμεση καταβολή ολόκληρου του ποσού σε μετρητά έναντι των τυχερών λαχών. Ήταν φυσικό κανείς να μην έχει αντίρρηση να δεχθεί αυτή τη δελεαστική προσφορά. Κατόπιν άνθρωποι της οργάνωσης εξαργύρωναν στα πρακτορεία τους τυχερούς λαχούς και εισέπρατταν στη θέση των νικητών τα κέρδη δηλώνοντας νόμιμα τα κέρδη και δεχόμενοι τη παρακράτηση του φόρου. Μ' αυτό τον τρόπο επιτύγχαναν τη νομιμοποίηση αφού πλήρωναν τους πραγματικούς νικητές με βρώμικο χρήμα και εισέπρατταν από τα πρακτορεία των λαχείων καθαρό χρήμα²⁹. Άλλη αμερικανική εμπειρία αφορά τη χρησιμοποίηση γραφείων εξαργύρωσης επιταγών συνταξιοδότησης και επιδομάτων απορίας. Οι επιταγές πληρωνόταν με χρήμα που προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες και στη συνέχεια ανταλλασσόταν με νόμιμο χρήμα από τις τράπεζες³⁰. Τέλος σε μία πόλη της νοτίου Ευρώπης, η νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες γίνεται μέσω ενός μεγάλου αριθμού παράνομων ιδιωτικών τραπεζικών θυρίδων, οι οποίες έχουν σχηματίσει έναν χρηματοπιστωτικό οργανισμό, μέσω του οποίου παρέχονται πιστώσεις, εκδίδονται καρτέ

²⁹ Εφημερίδα "Neue Zürcher Zeitung", 21.06.1990, U.S. Senate Hearing, Money Laundering in Puerto Rico: Hearing before the Permanent Subcommittee on Investigations of the Commission on Governmental Affairs, 99th Congress., 1st Sess. (1985), σ. 10 επ. και 26 επ.

³⁰ Bailor, B., «Practical Guidance on the Identification and Reporting on Suspicious Transactions»), American Bar Association Seminar, Money Laundering Enforcement: Legal and Practical Developments, New York, 1989, σελ. 17

επιταγών κοκ. Από αυτές τις θυρίδες οι δραστηριότητες μεταφέρονται και στις θυρίδες των νόμιμων τραπεζών³¹.

➤ Συναλλαγές μέσω κυβερνοχώρου και Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω του κυβερνοχώρου. Πρόκειται ξεκάθαρα για τεχνική που αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες. Περισσότερο, βέβαια, γίνεται χρήση του διαδικτύου, οι συναλλαγές μέσω του οποίου γίνονται ολοένα και πιο απλές, χωρίς να υπάρχει ο έλεγχος και η διασφάλιση που θα έπρεπε να υπάρχει. Έτσι οι νέες τεχνολογίες πληρωμής επιτρέπουν στους χρήστες τη μεταφορά κεφαλαίων ηλεκτρονικά. Οι κυριότερες μορφές συναλλαγής στο διαδίκτυο είναι οι εξής³²:

- i. Συστήματα πληρωμής μέσω διαδικτύου: οι τράπεζες εφοδιάζουν τους πελάτες τους με ηλεκτρονικό χρήμα το οποίο χρησιμοποιείται για συναλλαγές είτε ανάμεσα σε επιχειρήσεις (B2B) είτε ανάμεσα σε επιχειρήσεις και πελάτες τους (B2C).
- ii. Αποθηκευτικές κάρτες αξιών. Είναι πλαστικές κάρτες στις οποίες έχει ενσωματωθεί μικροτσίπ. Αποθηκεύει έτσι στη μνήμη της χρήματα. Τέτοιες κάρτες κυκλοφορούν στο εμπόριο σήμερα (προπληρωμένες κάρτες για αγορές κυρίως στο διαδίκτυο). Άλλη δυνατότητα είναι η μεταφορά χρημάτων από τον τραπεζικό μας λογαριασμό απευθείας στην κάρτα.
- iii. Τραπεζικές συναλλαγές στο διαδίκτυο (on-line banking). Πρόκειται για δυνατότητα που παρέχουν οι τράπεζες στους πελάτες τους να πραγματοποιούν συνήθεις συναλλαγές τους μέσω Ηλεκτρονικού Υπολογιστή. Μπορούν να πληρώνουν, τοιουτοτρόπως, λογαριασμούς, να μεταφέρουν κεφάλαια από μια τράπεζα σε μία άλλη κ.α.

Επιπλέον, μια σειρά από παράγοντες καθιστά την αντιμετώπιση αυτού του είδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εξαιρετικά δύσκολη. Κι αυτό διότι πλέον η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι ευρύτατα διαδεδομένη και θα έλεγα, ότι σχεδόν κάθε σπίτι έχει τουλάχιστον έναν υπολογιστή, πιθανότατα και με πρόσβαση στο διαδίκτυο. Ακόμη, και οι κάθε είδους συναλλαγές μέσω διαδικτύου εξαπλώνονται σταδιακά, κυρίως λόγω της ευκολίας, του χαμηλού κόστους και της μεγάλης ταχύτητας. Ένας

³¹ Έκθεση της Ολλανδικής Ένωσης Τραπεζών (NVB-Nederlandse Vereniging van Banken), «Methods and Techniques of Money Laundering»), Amsterdam, 1.09.1992, σ. 2.

³² Filipkowski, W., «Νέες τάσεις στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», μετάφραση υπό Π. Τοπαλνάκο, ΠοινΔικ, 2005, σελ 887

παράγοντας που δυσκολεύει την εξιχνίαση είναι, ότι δεν υπάρχει προσωπική επαφή ανάμεσα στον πελάτη και στον υπάλληλο χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Επέρχεται αποπροσωποποίηση της συναλλαγής και οι ύποπτες συναλλαγές καθίστανται έτι δυσκολότερες στον εντοπισμό. Μην ξεχνάμε ακόμη, ότι η ταυτότητα του προσώπου που χρησιμοποιεί έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή βρίσκεται δύσκολα και μόνο με παρέμβαση ειδικών τεχνικών.

Ένα ακόμη ζήτημα είναι η δικαιοδοσία για εγκλήματα που διαπράχθηκαν μέσω διαδικτύου και κυρίως όταν στη διάπραξη αυτών εμπλέκονται πολλές χώρες. Είναι δύσκολο να καταφαιεί ο τόπος τέλεσης του εγκλήματος και αυτομάτως καθίσταται δύσκολη και η αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω διαδικτύου.

➤ Λοιπός χρηματοπιστωτικός τομέας.

1. Χρηματιστηριακές συναλλαγές. Πέραν μίας ενδεχόμενης άμεσης συνέργειας επισήμων χρηματιστών με τους δράστες, για την ολοκλήρωση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μία σειρά μεθόδων σε διεθνές επίπεδο όπως π.χ. η επένδυση κεφαλαίων μέσω προθεσμιακών συναλλαγών στα χρηματιστήρια. Για την μεθόδευση αυτή χρειάζονται τουλάχιστον δύο διαφορετικοί, αλλά στενά συνεργαζόμενοι παράγοντες - νομικά πρόσωπα (εταιρίες), οι οποίες ελέγχονται από τον δράστη και εκ των οποίων η μία αγοράζει από την άλλη έναντι μίας αποζημίωσης (premium), το δικαίωμα να αγοράσει σε συγκεκριμένη ημερομηνία ένα ποσό συναλλάγματος σε μία ορισθείσα ισοτιμία. Σε περίπτωση που η συναλλαγματική ισοτιμία είναι ευνοϊκή, τότε το κέρδος αποτελεί το νομιμοποιηθέν ποσό, ενώ σε αρνητική συγκυρία η αγοράστρια εταιρία δεν κάνει χρήση του δικαιώματος της, οπότε και επανέρχεται στην πωλήτρια, με συνέπεια ο κοινός ιδιοκτήτης των δύο εταιριών και σ' αυτή τη περίπτωση να μην υφίσταται οποιαδήποτε οικονομική ζημία. Η ίδια μεθόδευση μπορεί να ακολουθηθεί μέσω της χρήσης προθεσμιακών συναλλαγών αξιών, πρώτων υλών και προϊόντων. Ο δράστης ιδρύει σε κάποιο φορολογικό παράδεισο μία μετοχική εταιρία (ανώνυμες μετοχές) προβλέποντας στο καταστατικό της τη δυνατότητα να ασκεί συναλλαγές χρηματοπιστωτικών μέσων (money dealing operations). Δεδομένου ότι σύμφωνα με τη νομοθεσία των περισσότερων φορολογικών παραδείσεων ο διευθύνων των εταιριών πρέπει

να είναι μόνιμος κάτοικος ή να έχει την υπηκοότητα τους, η ταυτότητα του πραγματικού ιδιοκτήτη παραμένει κρυφή. Τα παράνομα κεφάλαια κατατίθενται σε λογαριασμό της εταιρίας και δηλώνονται νομίμως στις φορολογικές αρχές (χαμηλός φορολογικός συντελεστής) οπότε και νομιμοποιούνται, γεγονός που τους δίνει τη δυνατότητα να, διοχετεύονται πλέον μέσω των νόμιμων διεθνών τραπεζικών οδών, χωρίς να είναι αντικείμενο πλέον φορολογικών επιβαρύνσεων αφού ήδη φορολογήθηκαν στη χώρα προέλευσης³³.

2. Ασφαλιστικές εργασίες. Οι δραστηριότητες των σύγχρονων ασφαλιστικών εταιριών εκτείνονται, πέραν των εν στενή έννοια ασφαλιστικών εργασιών και σε άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες (λ.χ. αμοιβαία κεφάλαια). Πρόκειται για ένα πεδίο ιδιαίτερα ελκυστικό για τους δράστες της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεδομένου του υπέρμετρου ζήλου των ασφαλιστικών συμβούλων να εμφανίζουν πωλήσεις μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων. Στην πράξη χρησιμοποιείται τακτικά κατά το στάδιο της συσσώρευσης (layering) η σύναψη συμβολαίων ασφάλειας ζωής τα έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες κατατίθενται κατά κανόνα σε διάφορους τραπεζικούς λογαριασμούς και κατόπιν εμβάζονται σε κάποιο υπεράκτιο (offshore) λογαριασμό για επενδυτικούς σκοπούς (αμοιβαία κεφάλαια κοκ.). Στη συνέχεια οι δράστες συνάπτουν προσωπικά ή μέσω κάποιου πληρεξουσίου (δικηγόρου, χρηματιστού κ.ο.κ.) - μεγάλο συνήθως - συμβόλαιο ασφάλειας ζωής (με μεγάλου ύψους κονδύλιο αποταμίευσης) και η πληρωμή των ασφαλιστρών γίνεται με μεταφορά χρημάτων από τον υπεράκτιο (offshore) τραπεζικό λογαριασμό. Αλλοδαπός «πελάτης» συνάπτει με τοπικό ασφαλιστή ασφαλιστικό συμβόλαιο κάλυψης αστικής ευθύνης για υποτιθέμενο προϊόν το οποίο πρόκειται να πρωτοεισαχθεί στην αγορά και όπως είναι φυσικό το ασφάλιστρο ανέρχεται σε αρκετά εκατομμύρια, τα οποία και ο πελάτης ευχαρίστως προκαταβάλλει και τα οποία κατατίθενται σε σχετικό τραπεζικό λογαριασμό. Σχεδόν αμέσως μετά ο πελάτης ανακοινώνει στον ασφαλιστή ότι δεν πρόκειται τελικά το προϊόν να εισαχθεί στην αγορά λ.χ. λόγω μη απόκτησης της αναγκαίας άδειας από τις αρμόδιες αρχές, οπότε

³³ Oord, R., K., (Chairman of the Fraud Working Group), Banking Federation of the EEC, Enclose to Letter No 277: «Methods and Techniques of Money Laundering», Brussels, 11/1992, σελ. 8-9

ζητάει την επιστροφή των καταβληθέντων ασφαλιστρών και δίδει κάποιο λογαριασμό τράπεζας των Η.Π.Α. Τα κεφάλαια αυτά νομιμοποιήθηκαν, χωρίς να δημιουργήσουν οιαδήποτε υποψία. Άλλος τρόπος είναι η ασφάλιση ακινήτων. Ο «ενδιαφερόμενος» ασφαλίζει ένα κτήριο για διπλάσιο ή τριπλάσιο ποσό από τη πραγματική του αξία και αμέσως σχεδόν μετά πωλεί το κτήριο, οπότε καθίσταται απαιτητό το ασφάλιστρο για τον υπολειπόμενο χρονικό διάστημα. Κατ' επιλογήν το ασφάλιστρο προστίθεται στο τίμημα, πωλήσεως εφόσον αυτό προβλέπεται από τους όρους της ασφαλιστικής σύμβασης³⁴.

- Επιχειρηματικές Μονάδες που μπορούν να περιλαμβάνουν κύριους τομείς επενδυτικού ενδιαφέροντος, επιχειρηματική στρατηγική και συνεργειακές αντιδράσεις με βάση τους επιλεγόμενους επενδυτικούς τομείς, εμπόριο και τιμολογιακά αδιαφανείς συναλλαγές και επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Επίσης οι πιο διαδεδομένες πρακτικές αποτελούν οι νόμιμες «εταιρίες-βιτρίνα» και οι υπεράκτιες «εταιρίες-σφραγίδα».

1. Νόμιμες «εταιρίες-βιτρίνα». Δεδομένης της γενικευμένης εφαρμογής στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της υποχρέωσης αναγνώρισης της ταυτότητας του δικαιούχου κατά τις συναλλαγές μετρητών, έχει ανακύψει η αναγκαιότητα χρησιμοποίησης «αχυράνθρωπων» ή νόμιμων (νομιμοφανών) «εταιριών-βιτρίνα» (*legitimate front companies*), μέσω των οποίων επιδιώκεται τόσο η μετατροπή (*converting*) όσο και η απόκρυψη (*concealing*) του ρευστού χρήματος που προέρχεται από τις λιανικές πωλήσεις ναρκωτικών, όπλων κ.ο.κ. Στη περίπτωση δε που τα περιουσιακά στοιχεία έχουν ήδη μετατραπεί, λαμβάνοντας μία ήπια μορφή, τότε αρκεί η χρησιμοποίηση υπεράκτιων «εταιριών-φαντάσματα». Σε διαφορετική περίπτωση διοχετεύονται στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω των «εταιριών-βιτρίνα», από όπου επαναδιοχετεύονται στο εμπόριο των ναρκωτικών ή με αυξημένη πλέον συχνότητα - επενδύονται σε νόμιμες επιχειρήσεις από τις οποίες εξασφαλίζονται σταθερά και νόμιμα εισοδήματα, δικαιολογώντας ένα υψηλό βιοτικό επίπεδο. Ως «εταιρία-βιτρίνα» (*front company*) χαρακτηρίζουμε κάθε νομική οντότητα, που είναι νόμιμα καταχωρημένη και συμμετέχει, ή προσποιείται ότι

³⁴ Donohue, J., Howard, C., «Insuring against money-laundering», *International Financial Law Review*, 02/1995, σελ. 44 επ

συμμετέχει στο νόμιμο εμπόριο. Αντίθετα οι «εταιρίες - φαντάσματα» (*ghost companies*) υφίστανται μόνο κατ' όνομα (φανταστικές), χωρίς ποτέ να υπάρξει οιασδήποτε μορφής σύστασης, καταχώρησης ή δημοσίευσης της εταιρικής τους μορφής. Εμφανίζονται συνήθως σε φορτωτικά έγγραφα και εντολές μεταφοράς κεφαλαίων ως εντολείς ή αποστολείς εμπορευμάτων, με σκοπό να αποκρυφτεί τελικός παραλήπτης των παρανόμων κεφαλαίων³⁵. Πέραν της δυνατότητας ανώνυμης διοχέτευσης χρηματικών ποσών στο νόμιμο οικονομικό σύστημα (*converting*) και χρησιμοποίησης τους ως πηγή δικαιολόγησης δαπανών και διαβίωσης, εξακολουθεί να υπάρχει στην αμερικανική θεωρία διάσταση απόψεων για τον βαθμό χρησιμότητας τέτοιων επιχειρήσεων για μία ολοκληρωμένη νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων από εγκληματικές δραστηριότητες, με τελικό στόχο την απόκρυψη του μέσω νόμιμων επενδύσεων (*concealing*)³⁶.

2. Οι υπεράκτιες «εταιρίες-σφραγίδα». Οι υπεράκτιοι φορολογικοί παράδεισοι (*Tax Havens-Offshore Centers*) μπορούν θεωρητικά να διαχωριστούν, στους τραπεζικούς παραδείσους (*Bank Havens*) όπου είναι πολύ εύκολο να ιδρυθεί ένα τραπεζικό ή ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και στους εταιρικούς παραδείσους (*Company Havens*), οι οποίοι είναι χρηματοπιστωτικά κέντρα, στα οποία η δημιουργία υπεράκτιων εταιριών-σφραγίδα (*offshore-shell companies*) γίνεται με χαρακτηριστική ευκολία (*off-the-shelf purchase*) και αποτελούνται κατά κανόνα μόνο από τα χαρτιά σύστασης και από έναν τοπικό σύνδεσμο, συνήθως δικηγόρο, ο οποίος λειτουργεί ως καταπιστευματοδόχος (*trustee*) ή διαχειριστής της εταιρίας (*company executive*). Ο δικηγόρος διαθέτει έναν αριθμό τέτοιων εταιριών από τις οποίες μπορεί ο ενδιαφερόμενος να επιλέξει. Πλέον δε τούτου δεν υφίσταται δημόσιο αρχείο καταχώρησης των εταιριών ή και όταν υπάρχει δεν καταχωρούνται στοιχεία σχετικά με τους εταίρους και τους πραγματικούς δικαιούχους. Πρόκειται για χώρες οι οποίες συνδυάζουν τον χαμηλό έως ανύπαρκτο συντελεστή φορολογίας εισοδήματος με την απόλυτη εξασφάλιση της διατήρησης του

³⁵ Bruh, B., «Money Laundering through shell corporations», Statement for international Money Laundering Conference, Miami, Florida, 13-15/05/1993, σελ. 3-4

³⁶ Grilli, A., «Preventing Billions from Being Washed Offshore», Syracuse Journal of International Law and Commerce, 14/1987, σελ. 65 επ.

απορρήτου³⁷. Η εκμετάλλευση της εταιρικής μορφής του νομικού προσώπου είναι το πλέον σύνηθες χαρακτηριστικό του διεθνούς οικονομικού εγκλήματος και ιδιαίτερα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, δεδομένου ότι το κύριο ενδιαφέρον αφορά την απόκρυψη των στοιχείων και την μυστικότητα των συναλλαγών. Οι εταιρίες αυτές, αποτελώντας συχνά ολόκληρους ομίλους (αλυσίδες) χωρίς σχεδόν ποτέ να έχουν εμπορικές δραστηριότητες (*shell companies*), λειτουργούν ως cutouts³⁸ και εμφανίζονται πολύ συχνά στις περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Πρόκειται για μία μέθοδο έμμεσης κατάθεσης (*indirect deposit*), δεδομένου ότι η υπεράκτια εταιρία ως νομικό πρόσωπο εμφανιζόμενο «άντ' αυτού», αποκρύπτει παντελώς το φυσικό πρόσωπο που οικονομικά βρίσκεται πίσω απ' αυτό και που στο πεδίο της μελέτης μας αφορά τον δράστη εγκληματικών πράξεων και πραγματικό οικονομικό δικαιούχο (beneficiary) του εξωλογιστικού χρήματος. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό των υπεράκτιων οικονομικών κέντρων είναι η ανυπαρξία της υποχρέωσης αναφοράς σχετικά με τον συνολικό όγκο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

³⁷ Η Κύπρος ως αναπτυσσόμενο υπεράκτιο οικονομικό κέντρο πρόσφερε όλες αυτές τις προϋποθέσεις (φορολογία 4,25% επί των κερδών και εξασφάλιση αυστηρού απορρήτου) με αποτέλεσμα σήμερα να έχουν εγκατασταθεί εκεί 1708 υπεράκτιες εταιρίες (εμπορικές, ναυτιλιακές, συμβούλων επιχειρήσεων, ειδησεογραφικές, τραπεζικών, ασφαλιστικών και χρηματοδιαχειριστικών εργασιών), εκ των οποίων μόνο 1.100 λειτουργούν πλήρως εξοπλισμένα γραφεία ενώ οι υπόλοιποι είναι εταιρίες-σφραγίδες. Οι αιτήσεις χορήγησης αδειών ξεπερνούν τις 100 την ημέρα (ετήσιος ρυθμός αύξησης 1991: 18,6%, 1992: 25,2%, 1993: 28,6%, 1994: 31,3%) και τα έσοδα σε συνάλλαγμα από τη λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών ξεπέρασαν κατά το 1994 τα 156 εκ. κυπριακές λίρες (350 εκ. δολάρια ΗΠΑ), σε σύγκριση με το 1991 οπότε τα έσοδα ανερχόταν σε 76,8 εκ. κυπρ. λίρες. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η προέλευση των εταιριών αυτών κατά ήπειρο: Ευρώπη 85,5%, Ασία 5,2° Αφρική 1,5%, Αμερική 7,5%, Αυστραλία 0,3%, Κοντονίκα, Κ., Η Κύπρος διεθνές κέντρο υπεράκτιων επιχειρήσεων», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 5.03.1995, σελ. 45.

Σχετικά με το Λίχτενσταϊν Batliner, H., «Bekanntnis zum Finanzstandort Liechtenstein», Wirtschaftsfragen Heft 22, Verwaltungs und Privatbank AG, Vaduz 1994

³⁸ Narcotics and International Communications of the Committee on Foreign Relations, «Drugs Law Enforcement and Foreign Policy», Part 3: The Cartel, Haiti and Central America: Hearings before the Subcommittee on Terrorism, 100th Cong., 2nd Session, 1988, σελ. 235

Κεφάλαιο 2. Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Ελληνικό Νομοθετικό Πλαίσιο Ξεπλύματος Βρώμικου Χρήματος

Είδαμε παραπάνω ότι με τον όρο νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή ξέπλυμα βρώμικου χρήματος περιγράφεται η «διαδικασία, μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με κάποιον τρόπο ώστε η προέλευση τους να εμφανίζεται νόμιμη»³⁹. Αναγκαία καθίσταται στο σημείο αυτό η παρουσίαση του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού περιβάλλοντος σε σχέση με την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού και τούτο για δύο λόγους: αφενός, διότι μέσα από αυτή προκύπτει με ενάργεια η σημασία που δόθηκε στην παραπάνω «διαδικασία» τις τελευταίες δεκαετίες και τελικά προσδιορίζεται το απαξιολογικό της στίγμα και αφετέρου, διότι έτσι μπορούν να εντοπιστούν καλύτερα τα στοιχεία εκείνα τα οποία επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, τη διάπλαση των ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων του εθνικού δικαίου. Αυτό, επιδιώκεται μέσα από μια αναδρομή και παρουσίαση στις γραμμές που ακολουθούν αμέσως παρακάτω.

2.1. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως διεθνές «παράδειγμα» ποινικής καταστολής

Η ποινικοποίηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος συγκεντρώνει χαρακτηριστικά ενός κεντρικού, νέου «παραδείγματος» λειτουργίας του συγχρόνου ποινικού δικαίου, και μάλιστα όχι μόνο στο πεδίο των καθαρά οικονομικών εγκλημάτων. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα «παράδειγμα» που θέτει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος το προϊόν τον εγκλήματος και δομεί γύρω από αυτό την ποινική καταστολή.

Αν ανατρέξει κανείς στις απαρχές της ποινικοποίησης, διαπιστώνει ότι επιβλήθηκε στα επιμέρους κράτη καθαρά μέσα από διεθνείς επιλογές και εκ των άνω. Αρκεί να

³⁹Κωνσταντινίδης, Α, «Τραπεζικό απόρρητο και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Εκδόσεις Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία, 2000, σελ. 136 επ.

Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις», σε Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, τιμητικός τόμος Γ. Μαγκάκη, Α., 1999, σελ. 381

θυμηθούμε εδώ τις 40 συστάσεις της Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF), διακυβερνητικού οργάνου της ομάδας των G 7, και ήδη πλέον G 8, που αποτελούν μια μορφή soft-law κυβερνητικής δικαιοθεσίας, η οποία, λόγω της πολιτικής επίδρασης των κρατών που μετέχουν στο συγκεκριμένο όργανο, πήρε πολύ γρήγορα δεσμευτικό χαρακτήρα και σταθεροποιήθηκε μέσα από συμβάσεις του Ο.Η.Ε., του Συμβουλίου της Ευρώπης και της νομοθεσίας της Ε.Ε.⁴⁰ Πρόκειται, με άλλα λόγια, για μια ποινικοποίηση διεθνούς προέλευσης με πολύ συγκεκριμένη ταυτότητα αντεγκληματικής πολιτικής, στην οποία δεν είναι δυνατό να παραβλέψει κανείς την πρωτοκαθεδρία του αμερικανικού παραδείγματος.

Το ποινικό δίκαιο χρησιμοποιείται στην αντιμετώπιση του ξεπλύματος σε διεθνές επίπεδο κατεξοχήν χρησιμοθηρικά (*utilitaristisch*)⁴. Μετατρέπεται δηλαδή σε εργαλείο καταπολέμησης ενός εγκλήματος, για το οποίο υπάρχει δυσκολία να εντοπιστούν νέα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά και εντάσσεται έτσι ουσιαστικά σ' ένα σύστημα πρόληψης μακροκινδύνων στον τομέα της οικονομίας. Με αυτόν τον τρόπο μεταβάλλονται όμως καθοριστικά οι αρχές και γενικότερα η λειτουργία του ποινικού δικαίου. Μέσα από την ποινικοποίηση του ξεπλύματος ενισχύεται η καταπολέμηση του εγκλήματος γενικότερα. Στις διωκτικές αρχές δίδεται μια δεύτερη ευκαιρία, για να εντοπίσουν τη βασική αξιόποινη πράξη από την οποία προκύπτουν παράνομες πρόσοδοι, με σημαντική μάλιστα διευκόλυνση τους, καθώς έρευνες μπορούν να αρχίσουν με αφορμή μια ύποπτη περιουσιακή μεταβίβαση, χωρίς να υπάρχουν οποιεσδήποτε ενδείξεις για μια συγκεκριμένη εγκληματική δραστηριότητα από την οποία προέρχεται το περιουσιακό προϊόν. Εξάλλου, όσο ο κύκλος των εγκλημάτων με τα οποία συνδέεται το ξέπλυμα διευρύνεται, τόσο αποκτά και το «παράδειγμα», δηλαδή ο συγκεκριμένος τύπος καταπολέμησης του εγκλήματος μέσω του ξεπλύματος, κεντρικό ρόλο για το ποινικό δίκαιο⁴¹.

Ο άλλος στόχος της αντιμετώπισης του ξεπλύματος εντοπίζεται στον έλεγχο της ροής των οικονομικών στοιχείων διεθνώς, μέσα από ένα σύστημα επιτήρησης και ελέγχου των οικονομικών συναλλαγών, που φαίνεται να έχει γενικότερη σημασία για το παγκοσμιοποιημένο σύστημα της οικονομίας της αγοράς. Αυτός ο δεύτερος στόχος, που συμπληρώνει την ποινική καταστολή του ξεπλύματος, συγκεντρώνει αυτονόητα εξαιρετικό πολιτικό ενδιαφέρον και εξηγεί ίσως, γιατί η έντονη κριτική της επιστήμης

⁴⁰ Αλεξιάδης, Σ., «Η νομιμοποίηση των προσόδων του εγκλήματος», Εκδόσεις Αρμενόπουλος, 1992, σελ. 2 επ

⁴¹ Παρασκευόπουλος, Ν., «Η επίδραση της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής στο ποινικό δικονομικό δίκαιο», ΠoiXp, 2002, σελ., 585-586

στον τομέα των ποινικών ρυθμίσεων για το ξέπλυμα έχει τόσο μικρή απήχηση διεθνώς. Η ποινικοποίηση νομιμοποιεί την ευρύτητα και ένταση των ελέγχων της διεθνούς ροής των οικονομικών στοιχείων και εμφανίζεται και από την άποψη αυτή ιδιαίτερα σημαντική, ενώ παράλληλα μεταφέρει βέβαια το γνωστό, συμβολικό μήνυμα της επάρκειας των κυβερνήσεων στον έλεγχο του εγκλήματος που δύσκολα μπορεί να διαψευσθεί, όταν σπάνια ελέγχεται πλέον τι ακριβώς αποδίδουν οι ποινικές ρυθμίσεις.

Αν συνδυάσει κανείς τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά, τον κεντρικό ρόλο του «παραδείγματος» της ποινικοποίησης του ξεπλύματος στη λειτουργία του σύγχρονου ποινικού δικαίου και τον πρωταρχικό ρόλο της διεθνούς δυναμικής στην επικράτηση του, τότε αντιλαμβάνεται ότι είναι ιδιαίτερα σημαντική η διερεύνηση της πραγματικής διάστασης των διεθνών ρυθμίσεων σε σχέση με το αξιόποινο του ξεπλύματος, όσο όμως και των ορίων επίδρασης των ρυθμίσεων αυτών στην εθνική έννομη τάξη.

2.2. Διεθνής και ευρωπαϊκή νομοθετική διάσταση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

Οι διεθνείς ρυθμίσεις για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος που επηρεάζουν τη νομοθεσία της Ελλάδας, έχουν τέσσερις πόλους αναφοράς: την ομάδα των G 8, τον Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ε.Ε. Με εξαίρεση την πρώτη διεθνή σύμβαση που ασχολήθηκε με το θέμα και είχε περιορισμένο πεδίο αναφοράς για το ξέπλυμα, δηλαδή τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε. που υπογράφηκε στη Βιέννη το 1988, από 67 κράτη, που καλούσε τα μέρη να ποινικοποιήσουν από πρόθεση συμπεριφορές ξεπλύματος χρήματος προερχόμενου από παράνομη διακίνηση ναρκωτικών (άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. β). Στο πλαίσιο της Σύμβασης προβλέπεται και η υποχρέωση λήψης όλων των αναγκαίων μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, τη διεθνή συνεργασία, την άρση του τραπεζικού απορρήτου καθώς και την υποχρέωση ποινικοποίησης πράξεων που στοχεύουν στη νομιμοποίηση των παρανόμων εσόδων από το εμπόριο ναρκωτικών⁴².

⁴² Δημήτρινας, Γ., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ζητήματα εφαρμογής του Ν. 2331/1995», Νομική βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 26-30

OK

Η ιστορική διαδρομή της παραγωγής των διεθνών κειμένων χαρακτηρίζεται από το γεγονός, ότι οι διεθνείς πρωτοβουλίες για το ξέπλυμα είχαν από εκεί και πέρα ως αφετηρία κυρίως τις 40 συστάσεις της FATF, τις οποίες στη συνέχεια ενσωμάτωναν νομικά κείμενα του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ε.Ε. ή του Ο.Η.Ε. και τους προσέδιδαν δεσμευτικό χαρακτήρα. Παρά το ότι η διακυβερνητική ομάδα της FATF είναι ένα άτυπο όργανο και οι συστάσεις της δεν έχουν δεσμευτική ισχύ, το ενδιαφέρον των τριών μεγαλύτερων κρατών από τα μέλη των G 8 (Αμερικής, Ην. Βασιλείου και Γαλλίας) για το θέμα και η εξαιρετική πίεση που άσκησαν για την υιοθέτηση των ρυθμίσεων εξηγεί την αποτελεσματικότητα στην προώθηση των σχετικών συστάσεων.

Έτσι είναι χαρακτηριστικό ότι τα τρία ορόσημα στην πορεία της επεξεργασίας συστάσεων από τη FATF ακολουθήθηκαν κάθε φορά από κινήσεις ενσωμάτωσης, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και διεύρυνσης τους, από κείμενα των παραπάνω διεθνών οργανισμών.

Συγκεκριμένα τις 40 συστάσεις της FATF, με τις οποίες ξεκίνησε το έργο της το 1990 και οι οποίες περιορίζονταν ακόμη στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος που προερχόταν από διακίνηση ναρκωτικών, ο κατάλογος με τις συστάσεις αυτές αναθεωρήθηκε δύο φορές, το 1996 και το 2003, κυρίως για να ληφθούν υπόψη αλλαγές που είχαν διαπιστωθεί στις μεθόδους ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Οι συστάσεις αυτές είχαν δύο βασικούς πόλους αναφοράς που αποτυπώθηκαν και στα νομικά εργαλεία των παραπάνω διεθνών οργανισμών έναν με ποινικό περιεχόμενο, δηλαδή συστάσεις για ποινικοποίηση συμπεριφορών με τις οποίες ξεπλένονται πρόσδοδοι από προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα, για δήμευση των προσόδων και για δικαστική συνεργασία και έναν με προληπτικά στοιχεία, δηλαδή επιτήρηση των συναλλαγών, που σ' αυτή τη φάση περιορίστηκε στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Στη συνέχεια ακολούθησε η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης το Νοέμβριο του 1990, γνωστή ως Σύμβαση Στρασβούργου και η πρώτη οδηγία της Ε.Ε. τον Ιούνιο του 1991 - 91/308/ΕΟΚ. Τόσο η Σύμβαση του Συμβουλίου του 1990 όσο και η οδηγία του 1991, μολονότι έχουν κατά νου ή αναφέρονται ρητά στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος από διακίνηση ναρκωτικών⁴³, επαφίενται πάντως στα επιμέρους

⁴³ Άρθρο 1 οδηγίας 91/308/ΕΟΚ για τον προσδιορισμό της έννοιας της «παράνομης δραστηριότητας». Αντίθετα στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 δεν υπάρχει ρητή αναφορά στο έγκλημα της διακίνησης ναρκωτικών, γιατί εκεί όπως θα δούμε η λογική ήταν ότι προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα μπορούσε να αποτελεί οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη αλλά με ελευθερία των κρατών να την περιορίσουν σε ορισμένα μόνο αδικήματα. Αυτονόητα μέσα σ' αυτά

071
κράτη, για να ορίσουν αυτά ποια εγκλήματα θεωρούν ότι ως προηγούμενες αξιόποινες πράξεις μπορούν να συνδέονται με προσόδους που ξεπλένονται ως βρώμικο χρήμα. Βασικός στόχος της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ ήταν να αντιμετωπιστεί το ξέπλυμα με ενιαίο τρόπο από τα κράτη μέλη διότι σε αντίθετη περίπτωση και αν κάθε κράτος ελάμβανε μεμονωμένα και ξεχωριστά το καθένα τα αναγκαία μέτρα που εκείνο πίστευε, θα δυσκόλευε σε μεγάλο βαθμό η ολοκλήρωση της επιτυχίας μιας ενιαίας αγοράς.

Με την αναθεώρηση των συστάσεων της FATF του 1996 (το δεύτερο ορόσημο) έχουμε αφενός την επέκταση του προληπτικού άξονα πέραν του τραπεζικού συστήματος και σε άλλες κατηγορίες επαγγελματικών δραστηριοτήτων, και αφετέρου την επέκταση της έννοιας του ξεπλύματος με τη σύνδεση του προς όλες τις σοβαρές προηγούμενες εγκληματικές πράξεις, τις οποίες κλήθηκαν να ορίσουν πάντως και πάλι τα ίδια τα κράτη.

Στις 3 Δεκεμβρίου 1998 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέταξε κείμενο Κοινής Δράσης και ειδικότερα υιοθέτησε την 98/699/ΔΕΥ, η οποία θεσπίζεται από το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος. Από το κείμενο της Κοινής Δράσης και ειδικότερα από το Άρθρο 1 αυτού διαπιστώνεται ότι τα κράτη μέλη συμφώνησαν ότι προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματική δράση κατά του οργανωμένου εγκλήματος, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι δεν θα διατυπωθούν ούτε θα διατηρηθούν επιφυλάξεις, όσον αφορά τα ακόλουθα άρθρα της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των εσόδων που προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα⁴⁴.

Η Ε.Ε. ακολουθεί με τη δεύτερη οδηγία της (2001/97/ΕΚ) και ο Ο.Η.Ε. με τη Σύμβαση του για το διακρατικό οργανωμένο έγκλημα (2000) ακολουθούν και πάλι τα βασικά στοιχεία του προγράμματος καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που απορρέουν από τις αναθεωρημένες συστάσεις.

Ειδικότερα η Ε.Ε. επεκτείνει το 2001 τα επαγγέλματα που επιφορτίζονται με υποχρεώσεις ελέγχου και αναφοράς για την πρόληψη του ξεπλύματος (άρθρ. 2^α),

περιλαμβάνονταν, ενόψει της πρώτης Σύμβασης του ΟΗΕ που ασχολήθηκε με το θέμα του ξεπλύματος, και η διακίνηση ναρκωτικών.

⁴⁴ Καϊάφα-Γκιμπάντι, Μ., «Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος: μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής κι εθνικής νομοθεσίας», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου ΕΕΠ «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;», σελ. 64

αλλά και επεμβαίνει στην έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας με την οποία συνδέεται το ξέπλυμα (άρθρο 1 - έννοια «παράνομης δραστηριότητας»), εντάσσοντας σ' αυτήν γενικότερα αδικήματα που μπορούν να αποφέρουν ουσιώδεις προσόδους και τιμωρούνται με σοβαρή ποινή φυλάκισης.

Μια δεκαετία μετά την πρώτη οδηγία, ή οδηγία 2001/97/EK ήρθε να καλύψει τα κενά που διαπιστώθηκαν, να ικανοποιήσει τις αντεγκληματικές ανάγκες που προέκυψαν και να προσαρμόσει την νομοθεσία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος στις σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές κυρίως εξελίξεις. Πλέον, εκτός από τον χρηματοπιστωτικό τομέα, υπάγονται τώρα στην οδηγία αυτή οι ελεγκτές, οι εξωτερικοί λογιστές, οι συμβολαιογράφοι, οι δικηγόροι, τα καζίνο και οι κτηματομεσίτες. Η μεταστροφή από τις παραδοσιακές μεθόδους ξεπλύματος χρήματος σε νέες μεθόδους, όπως είναι οι πληρωμές σε μετρητά, με την ανωνυμία που τις χαρακτηρίζει, είναι αναμφισβήτητο γεγονός. Γι' αυτό και η οδηγία του 2001 κάνει συχνά λόγο για τη μέθοδο πληρωμής μεγάλων χρηματικών ποσών σε μετρητά. Τα κράτη μέλη οφείλουν λοιπόν να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην οδηγία, ώστε αυτές να βαρύνουν και ορισμένους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας όταν η πληρωμή γίνεται με μετρητά και αφορά ποσό 15.000 € και άνω. Στην Οδηγία αυτή αντιμετωπίζεται και το ζήτημα της ανάστροφης πληροφόρησης και της ανταλλαγής στοιχείων σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, προβλέποντας την υποχρέωση των κρατών μελών να μεριμνούν, ώστε τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπάγονται στην οδηγία να έχουν πρόσβαση σε ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις πρακτικές των μετερχομένων τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις ενδείξεις για τον εντοπισμό υπόπτων συναλλαγών⁴⁵.

Ο Ο.Η.Ε. από την άλλη πλευρά αντιμετωπίζοντας το διακρατικό οργανωμένο έγκλημα θεωρεί πλέον ως σοβαρή προηγούμενη εγκληματική πράξη που πρέπει να θεμελιώνει ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, αυτή που απειλείται με ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτατου ορίου τουλάχιστον 4 ετών (άρθρ. 2 στοιχ. β και άρθρ. 6 παρ. 2 β), ενώ σε ό,τι αφορά τη δήμευση των προσόδων, καλεί για πρώτη φορά τα κράτη μέρη να εξετάσουν με βάση τις αρχές των εθνικών τους συστημάτων τη δυνατότητα

⁴⁵ Πατσαβέλλα, Π., «Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες - οι νεότερες εξελίξεις», ΠοινΧρ, 2006, σελ. 367-370

αναστροφής του βάρους απόδειξης, ώστε να αποδεικνύει ο κατηγορούμενος τη νόμιμη προέλευση των προσόδων του (άρθρ. 12 παρ. 7).

Το τρίτο ορόσημο στην αναθεώρηση των συστάσεων της FATF έρχεται μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα της 11 Σεπτεμβρίου στις Η.Π.Α.⁴⁶ Το 2003 οι αναθεωρημένες συστάσεις πέρα από την ενσωμάτωση των προσόδων που είχαν σημειωθεί διεθνώς στην αντιμετώπιση του ξεπλύματος αποψιλώνουν με την προσέγγιση τους την έννοια της σοβαρής προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας, με την οποία πρέπει να συνδέεται το βρώμικο χρήμα και επεκτείνουν έτσι δραστικά την έννοια του (σύσταση 1)⁴⁷.

Παράλληλα καλούν τα κράτη, να εξετάσουν τη δυνατότητα δήμευσης των προσόδων και χωρίς καταδίκη όπως και την αντιστροφή του βάρους απόδειξης, ώστε ο κατηγορούμενος να αποδεικνύει τη νόμιμη προέλευση των υπό δήμευση περιουσιακών στοιχείων (σύσταση 3), ενώ εισάγουν στον έλεγχο του προληπτικού συστήματος και τις πληρωμές σε μετρητά (συστάσεις 12c, 16b, 20). Το 2004 υπάγεται, εξάλλου, με ειδικές συστάσεις και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στο σύστημα αντιμετώπισης του ξεπλύματος, ακόμη και αν γίνεται με νόμιμα περιουσιακά στοιχεία⁴⁸.

Τις κινήσεις αυτές ακολουθούν το 2003 ο Ο.Η.Ε. με τη Σύμβαση για τη διαφθορά που περιέχει σχετικές διατάξεις για το ξέπλυμα και τη δήμευση (άρθρα 23 και 31), το 2005 το Συμβούλιο της Ευρώπης (Μάιος 2005) με μια νέα Σύμβαση για το ξέπλυμα και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁴⁹, η οποία θα αντικαταστήσει, όταν τεθεί σε ισχύ, τη Σύμβαση του 1990 (άρθρ. 49 παρ. 6 στοιχ. α¹⁹) και η Ε.Ε. με την τρίτη σχετική οδηγία (2005/60/ΕΚ), η οποία αντικατέστησε επίσης εξ ολοκλήρου την πρώτη οδηγία του 1991, όπως είχε στο μεταξύ τροποποιηθεί το 2001 (άρθρ. 44). Παράλληλα η Ε.Ε. είχε ήδη παρέμβει στο πεδίο και με συμπληρωματικά νομικά εργαλεία.

Ειδικότερα το τοπίο αναφορικά με το ξέπλυμα συμπληρώθηκε σε ενωσιακό και κοινοτικό επίπεδο ως εξής:

⁴⁶ Ζημιανίτης, Δ., «Η Τρίτη κοινοτική οδηγία για το ξέπλυμα χρήματος: μια προκαταρκτική θεώρηση», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου ΕΕΠ «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος- Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», σελ. 2

⁴⁷ Μία από τις διάφορες δυνατότητες ορισμού της προηγούμενης εγκληματικής πράξης που προβλέπεται για τα κράτη είναι αυτή της απειλούμενης ποινής με μέγιστο όριο τουλάχιστον ενός έτους ή ελάχιστο τουλάχιστον 6 μηνών.

⁴⁸ FATF-GAFI, Special Recommendations on Terrorist Financing, 22/10/2004

⁴⁹ Council of Europe Convention on Laundering, Search, «Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Finacing of Terrorism», Council of Europe Treaty Series N. 198, Warsaw, 2005

1. Με την απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ⁵⁰ για το ξέπλυμα, με την οποία προσπάθησε να ελέγξει τη στάση των κρατών μελών απέναντι στη Σύμβαση του 1990 του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αφορά το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος. Ήδη από το προοίμιο της Απόφασης Πλαίσιο τονίζεται από το Συμβούλιο η ιδιαίτερη σημασία της σύγκλισης κανόνων ποινικού δικαίου και ποινικής δικονομίας στον τομέα της πρόληψης και καταστολής του ξεπλύματος χρήματος. Αν εξετάσει κανείς το συνολικό κείμενο της απόφασης-πλαίσιο 2001/500/ΔΕ θα παρατηρήσει μια σύνδεσή της σε μεγάλο βαθμό με τη Σύμβαση του Στρασβούργου, γεγονός όμως που δεν προκαλεί απορία αφού σε πολύ μεγάλο βαθμό ολόκληρο το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα είναι αλληλένδετο.
2. Με την απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ⁵¹, η οποία προωθεί την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και προσπαθεί να διευκολύνει την εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη,
3. Με την απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ⁵² για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος, με την οποία γίνεται προσπάθεια να διευκολυνθεί η δήμευση με μετριάσμό του βάρους απόδειξης αναφορικά με την προέλευση των περιουσιακών στοιχείων των προσώπων που έχουν καταδικαστεί για αδικήματα, τα οποία συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία,
4. Με την τρίτη Οδηγία 2005/60/ΕΚ που υπογράφηκε στις 26/10/2005 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η Τρίτη οδηγία έρχεται να σημειώσει, ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η φερεγγυότητα, η ακεραιότητα και η σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και η αξία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του. Κατά τα άλλα, ο ορισμός της νομιμοποίησης

⁵⁰ L 182, της 5.7.2001, σ. 1 επ.

⁵¹ L 196, της 22.7.2003, σ. 45 επ.

⁵² L 68, της 15.3.2005, σ. 49 επ.

εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες παραμένει ο ίδιος με αυτόν που εισήγαγε η πρώτη Οδηγία 91/308/ΕΟΚ και τροποποίησε η δεύτερη Οδηγία 2001/97/ΕΚ. Ένα είναι το νέο στοιχείο που περιλαμβάνει η Τρίτη Οδηγία και αυτό είναι η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και με αυτό τον όρο εννοείται η παροχή ή συλλογή κεφαλαίων καθ' οιονδήποτε τρόπο άμεσα ή έμμεσα με την πρόθεση να χρησιμοποιηθούν ή εν γνώσει του ότι θα χρησιμοποιηθούν στο σύνολό τους ή εν μέρει για τη διάπραξη αδικήματος κατά την έννοια των άρθρων 1 έως 4 της Απόφασης Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ⁵³ του Συμβουλίου της 13/6/2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η προσθήκη όμως αυτή οδηγεί αμέσως σε μια παρατήρηση. Ενώ το ξέπλυμα αφορά αποκλειστικά προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας (παράνομες προσόδους), η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας μπορεί κάλλιστα να γίνει και με νομίμως παραχθέντα έσοδα. Έτσι στην περίπτωση αυτή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η περιουσία που τίθεται υπό παρακολούθηση δεν είναι αναγκαία και φορέας μιας απαξίας, αλλά μπορεί να γίνει μέσο ενίσχυσης της τέλεσης συγκεκριμένων πράξεων και γι' αυτό υπάγεται στο σύστημα παρακολούθησης των συναλλαγών που αφορά το ξέπλυμα. Έτσι όμως εκπίπτει ένα βασικό χαρακτηριστικό που διαπνέει το ξέπλυμα χρήματος, που είναι η εξάρτησή του από μια προηγούμενη αξιόποινη πράξη. Δημιουργείται επομένως έτσι ένας εξαιρετικά διευρυμένος κύκλος προσώπων που υπόκεινται σε υποχρεώσεις επιτήρησης και αναφοράς παρανόμων συναλλαγών⁵⁴. Περαιτέρω, η Τρίτη αυτή οδηγία έδωσε ιδιαίτερο βάρος στην εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και στον ακριβή ορισμό της έννοιας του πραγματικού δικαιούχου σχετικά με συναλλαγές στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. «Πραγματικός δικαιούχος» θεωρείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που τελικά κατέχει ή ελέγχει τον πελάτη ή / και φυσικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου διεξάγεται η συναλλαγή. Όταν υπάρχουν εταιρίες, «πραγματικός δικαιούχος» θεωρείται αυτός που κατέχει ή ελέγχει το νομικό πρόσωπο (από ποσοστό 25% και άνω) και γενικώς τα πρόσωπα που ασκούν διαχείριση των νομικών

⁵³ ΕΕ L 164, της 22.6.2002, σ. 22 επ.

⁵⁴ Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., «Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος: μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής κι εθνικής νομοθεσίας», Πρακτικά 4ου Συνεδρίου ΕΕΠ «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;», σελ. 18

- προσώπων. Ακόμη (άρθρο 6) θεσπίζεται υποχρέωση να απαγορεύουν τα κράτη μέλη στα πιστωτικά ιδρύματα να τηρούν ανώνυμους λογαριασμούς ή ανώνυμα βιβλιάρια καταθέσεων, ενώ οι υφιστάμενοι κάτοχοι τέτοιων λογαριασμών θα πρέπει πριν από τη χρησιμοποίηση των λογαριασμών αυτών να υπόκεινται σε μέτρα δέουσας επιμέλειας. Αυτά είναι η εξακρίβωση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου και συλλογή πληροφοριών για το σκοπό και το χαρακτήρα της επιχειρηματικής σχέσης μεταξύ πελάτη και χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Σε περίπτωση που το πρόσωπο ή ο οργανισμός που είναι επιφορτισμένος με το καθήκον αυτό δεν μπορέσει τελικά να εξακριβώσει τις απαραίτητες πληροφορίες, δεν θα εκτελούν την τραπεζική συναλλαγή και θα υποβάλλουν έκθεση στη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Μ.Χ.Π.) σχετικά με τον πελάτη αυτόν. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να τηρούν αρχεία και να είναι σε θέση τάχιστα να πληροφορούν τη Μ.Χ.Π. για το αν συνήψαν επιχειρηματική σχέση κατά τη διάρκεια των πέντε τελευταίων ετών με συγκεκριμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και τι ακριβώς συναλλαγή αφορούσε. Οι ρυθμίσεις της τρίτης οδηγίας δεν μπορούν να αφορούν την εισαγωγή ποινικών διατάξεων αλλά αφορούν θέματα προληπτικού άξονα, όπως: τη ρύθμιση υποχρεώσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων, την παρακολούθηση κι αναφορά υπόπτων συναλλαγών, τη δημιουργία Μ.Χ.Π.. Αυτό βέβαια δεν αποτελεί και ανυπέρβλητο κώλυμα αφού ούτως ή άλλως θέματα που αφορούν ποινικοποίηση του ξεπλύματος ρυθμίστηκαν βασικά από την Απόφαση Πλαίσιο του 2001 και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990.
5. Με τον κανονισμό 1889/2005⁵⁵ για τους ελέγχους των ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από το έδαφος της, καθώς θεωρείται πλέον ότι η εφαρμογή αυστηρών ελέγχων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και σε ορισμένους τύπους επαγγελμάτων μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των κινήσεων ρευστών διαθεσίμων για παράνομους σκοπούς. Με το συγκεκριμένο κανονισμό επιβλήθηκε υποχρέωση δήλωσης σε κάθε πρόσωπο που εισέρχεται ή εξέρχεται από την Κοινότητα με ποσό ίσης ή μεγαλύτερης αξίας από 10.000 ευρώ.

⁵⁵ L 309, της 25.11.2005, σ. 9 επ.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθούμε στην Οδηγία 2006/70/ΕΚ⁵⁶ που υπογράφηκε στην 1^η Αυγούστου του 2006 για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου» και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση. Η οδηγία θέσπιζε μέτρα εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/ΕΚ όσον αφορά τα ακόλουθα στοιχεία:

1. τις τεχνικές πτυχές του ορισμού των «πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων»,
2. τα τεχνικά κριτήρια με βάση τα οποία εκτιμάται εάν μία κατάσταση αντιπροσωπεύει χαμηλό κίνδυνο νομιμοποίησης παράνομων εσόδων ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,
3. τα τεχνικά κριτήρια με βάση τα οποία εκτιμάται εάν, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 της οδηγίας 2005/60/ΕΚ, αιτιολογείται η μη εφαρμογή της σε ορισμένα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που ασκούν χρηματοπιστωτική δραστηριότητα σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη κλίμακα.

2.3. Ποινικοποίηση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με βάση το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο

Θα μπορούσαμε να περιγράψουμε το πρόβλημα της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων στον ελλαδικό χώρο. Σύμφωνα με την ελληνική αρθρογραφία κύρια πηγή τέτοιων εσόδων αποτελεί το εμπόριο ναρκωτικών ουσιών. Η Ελλάδα, όσον αφορά το διεθνές εμπόριο των ναρκωτικών, αποτελεί περισσότερο «χώρα διαμετακόμισης» (*transit country*) παρά «χώρα κατανάλωσης» (*consumer country*)»⁵⁷. Η παραδοσιακή αυτή θεώρηση της γεωστρατηγικής θέσης της χώρας υπήρξε μέχρι σήμερα το αξίωμα επί του οποίου στηρίχθηκε η εκάστοτε κυβερνητική πολιτική απέναντι στο πρόβλημα

⁵⁶ ΕΕ L 214, της 4.8.2006

⁵⁷ Υπολογίζεται ότι κατά μέσο όρο καθημερινά πεθαίνει στην Ελλάδα ένας νέος άνθρωπος. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, ο αριθμός των χρηστών ηρωίνης ην Ελλάδα ανερχόταν το 1997 στους 100.000, ενώ ο αριθμός εξαρτημένων από τη χρήση κάνναβης φθάνει στους 350-400.000 χιλιάδες δρχ. Σύμφωνα δε με την σχετική έκθεση του Ο.Η.Ε. ο τζίρος από το εμπόριο ναρκωτικών στην Ελλάδα ανήλθε το 1996 στα 350 δις δραχμές. Χαλβατζάκης, Κ., «Ο τζίρος της ηρωίνης», Εφημερίδα. «Το Βήμα», 27/08/1995

των ναρκωτικών. Η εμφάνιση όμως μίας σειράς παραγόντων έχει καταστήσει αυτή την αντιμετώπιση ξεπερασμένη και εκ των πραγμάτων πλέον επικίνδυνη:

1. η δραματική αύξηση του αριθμού των χρηστών και των θανάτων από τη χρήση ναρκωτικών που παρατηρήθηκε κατά τη τελευταία πενταετία,
2. η συνεχώς αυξανόμενες ποσότητες ναρκωτικών ουσιών που κατάσχονται ετησίως από τις ελληνικές δικαστικές αρχές,
3. η γεωγραφική θέση της Ελλάδος πλησίον χωρών στις οποίες ανθεί η παραγωγή και το εμπόριο ναρκωτικών ουσιών την καθιστά μέρος της αποκαλούμενης «βαλκανικής οδού» (*Balkan route*)⁵⁸ μέσω της οποίας διοχετεύονται μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών ουσιών από τη Νοτιοδυτική Ασία και τη Μέση Ανατολή προ τις «καταναλώτριες» χώρες της Βορείου και Δυτικής Ευρώπης, ο τεράστιος τζίρος του εμπορίου και της διακίνησης των ναρκωτικών και
4. η βαθμιαία απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ως συνέπεια της ολοκλήρωσης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

Παρά το γεγονός ότι οι ελληνικές αρχές θεωρούσαν μέχρι πρότινος, ότι η χώρα δεν αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες προβάλλοντας το ελεγχόμενο και υπερσυγκεντρωτικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο δεν ενδεικνυόταν για τέτοιου είδους δραστηριότητες, τους αυστηρούς συναλλαγματικούς ελέγχους και την πάγια επίσημη θέση των ελληνικών δικαστικών αρχών ότι στη χώρα δεν υφίσταται ούτε δραστηριοποιείται το οργανωμένο έγκλημα, η απελευθέρωση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς και η αυτονόητη θέση ότι καμία χώρα δεν είναι ασφαλής από τις διασυνοριακές δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος ακόμα κι αν εκ πρώτης όψεως δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις του φαινομένου⁵⁹, υποχρεώνει την Ελλάδα, ως κοινοτικό εταίρο, στην ανάληψη ενός νέου πολύ πιο αποφασιστικού ρόλου στον αγώνα ενάντια στη νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται (κυρίως) από το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών, τουλάχιστον όσον αφορά την βαλκανική σφαίρα συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁵⁸ Παπαχελάς, Α., «Η σκληρότερη μαφία είναι η αλβανική», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 19/11/95

⁵⁹ OECD, Directorate for Financial, Fiscal and Enterprises Affairs, FATF-V (Working Groups I and II), «Mutual Evaluation Report on Greece», 01/03/1994, σελ. 3

Άγνωστος, «Το συνδικάτο του εγκλήματος διεισδύει και στην Ελλάδα» Εφημερίδα «Το Βήμα», 10/09/95



2.3.1. Η ανταπόκριση και τα κίνητρα του έλληνα νομοθέτη

Η κυριότερη στιγμή στην ποινικοποίηση του βρώμικου χρήματος στην Ελλάδα ήταν το 1995 που ψηφίστηκε ο νόμος 2331/95⁶⁰ «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» ο οποίος αποτέλεσε την «αίσια» κατάληξη των παλινωδιών των ελληνικών κυβερνήσεων στο θέμα της νομοθετικής αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της ενσωμάτωσης της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ στην ελληνική έννομη τάξη, μίας Οδηγίας που υποχρέωνε τα κράτη μέλη να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές πράξεις το αργότερο μέχρι την 1^η Ιανουαρίου του 1993 (άρθρο 16 Ι).

Βέβαια η έναρξη της νομοθετικής αυτής δραστηριοποίησης ξεκίνησε πολύ παλαιότερα με την ψήφιση του ήδη καταργηθέντος ν. 1916/1990 «για τη προστασία της κοινωνίας από το οργανωμένο έγκλημα»⁶¹, ο οποίος υπήρξε το αποτέλεσμα της ανταπόκρισης της Ελλάδος στην υποχρέωση που ανέλαβαν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως λάβουν κάθε αναγκαίο μέτρο για να θέσουν σε ισχύ ποινική νομοθεσία που θα τους επιτρέψει να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν τόσο από τη Σύμβαση της Βιέννης της 19.12.1988 όσο και από τη Σύμβαση του Στρασβούργου της 8.11.1990 καθώς και την υποχρέωση που απορρέει από την διατύπωση του άρθρου 161 σε συνδυασμό με τα άρθρα 14 και 15 της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ.

Η συσταθείσα «Επιτροπή Κονδύλη» κατάρτισε το πρώτο σχέδιο νόμου για «την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες»⁶², το οποίο ουδέποτε ψηφίστηκε και εφαρμόστηκε ως νόμος του κράτους. Άντ' αυτού θεσπίστηκαν τελικά οι διατάξεις του τρίτου κεφαλαίου του νόμου 2145/93 υπό τον τίτλο «Καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», ο οποίος προσέθεσε στον Ποινικό Κώδικα το άρθρο 394Α για τη «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα»⁶³.

⁶⁰ Ν. 2331/95, ΦΕΚ Α' 173, 24/08/1995

⁶¹ Κάτσιος, Σ., Κριτική ανάλυση «Pecunia non olet?», Δελτίο ΕΕΤ, τεύχος 36, 1992, σελ. 93

⁶² Κάτσιος, Σ., Κριτική παρουσίαση των διατάξεων του νομοσχεδίου από τον «Pecunia non olet?», Δελτίο ΕΕΤ, Τεύχος 36, 1992, σελ. 90 επ.

⁶³ Γιαννόπουλος, Θ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ' άρθρο 394Α ΠΚ», ΠοινΧρ1993, σελ. 1238επ.

Στη συνέχεια ψηφίστηκε άρθρα 5 και 6, οι οποίες ίσχυσαν σε συνδυασμό με τις υπ' αριθ. 2181/5.03.1993 και 2199/7.05.1993 περί συναλλάγματος Αποφάσεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Με τη διάταξη του άρθρου 5 προστέθηκε στον Ποινικό Κώδικα το άρθρο 394Α (Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματική Δραστηριότητα) και με την διάταξη του άρθρου 6 θεσπίσθηκαν ειδικές συναφείς οικονομικές διατάξεις για το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, της προανάκρισης ή της ανάκρισης, παραβιάζοντας στην ουσία τις εκ των διεθνών Συμβάσεων ανειλημμένες υποχρεώσεις και αγνοώντας παντελώς το κυριότερο σημείο αναφοράς, τον χρηματοπιστωτικό τομέα, δίνοντας την εντύπωση ότι δεν θεωρήθηκε αναγκαία η λήψη νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων από τη χώρα μας καθ' όσον χρόνο οι διατάξεις της Οδηγίας δεν είχαν ενσωματωθεί από το σύνολο των κρατών μελών.

Έτσι ο ν. 2331/1995⁶⁴ για την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ήταν ένα σημαντικό ορόσημο καθώς έχει ως ουσιαστικό στόχο, πέραν του εντοπισμού και της δέσμευσης των - προερχομένων από βαρείας μορφής εγκλήματα περιουσιακών στοιχείων, την παροχή στις δικαστικές αρχές χρήσιμων στοιχείων για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, αναγνωρίζοντας στην κερδοσκοπία ένα από τα βασικότερα κίνητρα της δραστηριότητας του. Επίσης προέβλεπε περιοριστικά τις εγκληματικές δραστηριότητες όπως εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις, χρηματοδότηση τρομοκρατίας, παθητική δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή, σωματεμπορία, σχετικά με την καταπολέμηση της σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των Κρατών - Μελών της Ε.Ε., κατάχρηση αγοράς (κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας - χειραγώγηση αγοράς), διάδοση ναρκωτικών, σχετικά με το λαθρεμπόριο όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών υλών, σχετικά με την προστασία των αρχαιοτήτων και γενικά της πολιτιστικής κληρονομιάς, σχετικά με την προστασία από ιονίζουσες ακτινοβολίες, σχετικά με τη μετανάστευση υπηκόων τρίτων χωρών, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων, δωροδοκία αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών.

Για τους παραβάτες, λοιπόν των διατάξεων περί ξεπλύματος βρώμικου χρήματος βάσει του νόμου 2331/1995 προβλέπονται οι ακόλουθες ποινές:

⁶⁴ Ν. 2331/1995, ΦΕΚ 173 Α/95

- 
1. Κάθειρξη μέχρι 10 ετών για τον υπαίτιο πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Ο υπαίτιος των συγκεκριμένων πράξεων τιμωρείται με κάθειρξη αν έδρασε ως υπάλληλος νομικού προσώπου και με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών, αν ασκεί τέτοιου είδους πράξεις κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος ή έδρασε στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής ή τρομοκρατικής ομάδας ή οργάνωσης.
 2. Με ποινή φυλάκισης μέχρι 2 ετών τιμωρείται όποιος υπάλληλος νομικών προσώπων ή όποιο άλλο υπόχρεο προς αναφορά ύποπτων συναλλαγών πρόσωπο, παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία.

Η ποινική ευθύνη για βασικό έγκλημα δεν αποκλείει την τιμωρία του υπαιτίου και για τις πράξεις που ως άνω περιγράφονται. Σε περίπτωση δε, που η περιουσία ή το προϊόν κατά το προηγούμενο εδάφιο υπερβαίνει τα 4.000 ευρώ και δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος.

Η ελληνική νομοθεσία προχώρησε και το 2005 ψηφίστηκε ο νόμος 3424/2005. Για πρώτη φορά με το νόμο αυτό κατατάσσονται οι δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, λογιστές κ.α., μεταξύ των προσώπων που υποχρεούνται να βοηθούν τις αρχές στην αντιμετώπιση της νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων. Όμως ο δικηγόρος, όπως και ο οποιοσδήποτε άλλος πολίτης, έχει το δικαίωμα μη αυτοενοχοποίησης, όπως αυτό προβλέπεται στο άρθρο 14 παρ3. περ. ζ' του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, το οποίο κύρωσε η χώρα μας με το νόμο 2462/1997. Έτσι, ο δικηγόρος μπορεί να έχει ποινική ευθύνη για τη συμμετοχή του σε αξιόποινες πράξεις, αλλά υποχρέωση παροχής στοιχείων που θα τον ενοχοποιούν ασφαλώς και δεν έχει⁶⁵. Βέβαια, στο μέρος των υποχρεώσεων των δικηγόρων υπάρχουν διάσπαρτες οι υποχρεώσεις σε άρθρα του νόμου και διάσπαρτες είναι και οι εξαιρέσεις από αυτές. Αυτό το γεγονός δεν βοηθάει ούτε τον ερμηνευτή, ούτε τον εφαρμοστή κι έτσι δεν είναι απίθανο να προκύψουν προβλήματα εξ' αυτού του γεγονότος.

Το σύνολο των θεωρητικών του ποινικής επιστήμης κατέκριναν τις ρυθμίσεις του νόμου 3424/2005 και, αν μη τι άλλο, σημασία έχει τουλάχιστον ο νέος νόμος που θα έρθει προς ενσωμάτωση της τρίτης Οδηγίας 2005/60/EK να τηρεί τις δεσμεύσεις που

⁶⁵ Ambos, K., «Annahme bemakelten» Verteidigerhonorars als Geldwäsche?, Einschränkungversuche im Lichte des Völker- und ausländischen Rechts, JZ 2002, σελ. 70

πηγάζουν από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ. Βασικά θα πρέπει να καταργηθεί η ποινική ευθύνη των Δικηγόρων για την παράλειψη καταγγελίας στις αρχές υπόπτων συναλλαγών αφού, ούτε η Οδηγία του 2001, ούτε αυτή του 2005 προβλέπουν την απειλή ποινικών κυρώσεων. Και εδώ φαίνεται το κατά πόσο υπερέβη ο Έλληνας νομοθέτης τα όσα ορίζονται στην Οδηγία 2001/97/ΕΚ⁶⁶.

Μια ακόμα καινοτομία του νόμου 3424/2005 ήταν η θέσπιση μιας ανεξάρτητης διοικητικής αρχής με την επωνυμία «Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες». Ουσιαστικά πρόκειται για μια επιτροπή με έντεκα μέλη την οποία προεδρεύει επίτιμος δικαστικός και η οποία συγκροτείται από εκπροσώπους Υπουργείων και διαφόρων ελεγκτικών φορέων, μετέχει δε σ' αυτήν και εκπρόσωπος της Ένωσης Τραπεζών που έτσι καθίσταται κι ελεγχόμενος κι ελέγχων εν ταυτώ φορέας⁶⁷.

Επίσης πρέπει να αναφέρουμε ότι είχε καταστρατηγηθεί η διάκριση μεταξύ «μαύρου» και «βρώμικου χρήματος» και το μαύρο μεταβαπτιζόταν απλά σε βρώμικο. Βέβαια ο νομοθέτης στη συνέχεια αναλογιζόμενος το ποιους και πόσους ανθρώπους μπορεί να συμπεριλάβει η διάταξη (σχετικά με τη φοροδιαφυγή, τη μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο) και αναλογιζόμενος ουσιαστικά το μέγεθος της παραοικονομίας, έσπευσε να τροποποιήσει εκ νέου με το άρθρο 17 του ν. 3472/2006 κι έτσι εξήρесе από τον κύκλο των βασικών εγκλημάτων τη φοροδιαφυγή και τη μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο.

Τέλος η ελληνική νομοθεσία συμπληρώνεται με την ψήφιση διαφόρων νόμων για τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, ο τελευταίος νόμος 3691/2008 καταργεί ορισμένες διατάξεις των άρθρων από 1 έως και 8 του ν. 2331/1995, όπως αυτές τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν από τις διατάξεις των άρθρων 1 έως 9 και 11 του ν. 3424/2005, 17 του ν. 3472/2006 (ΦΕΚ 135 Α') και 34 παράγραφοι 1 και 2 του ν. 3556/2007 (ΦΕΚ 91 Α').

Ο νόμος 3691/2008 σκοπεύει την ενίσχυση και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

⁶⁶ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε., «Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις. Προβλήματα από την μέχρι σήμερα εφαρμογή του ν. 2331/95», Ποιν Δικ/νη, 2002, σελ. 294, 295, 301

⁶⁷ Παύλου, Σ., «Η Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον ν. 2331/1995 στον 3424/2005: η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής» ΠοινΧρ, 2006, σελ. 349

Στον νόμο αυτόν καθορίστηκαν ως βασικά αδικήματα, συνιστώντα την έννοια της «εγκληματικής δραστηριότητας», πράξεις δύο κατηγοριών (άρθρο 3 Ν. 3691/2008):

Στην πρώτη κατηγορία καθορίζονται συγκεκριμένα αδικήματα ως βασικά αδικήματα, και καταχωρούνται σε σχετική λίστα (κατά το σύστημα που είχε εισαχθεί και με το Ν. 3424/2005). Η νέα λίστα «βασικών αδικημάτων» περιλαμβάνει 17 αδικήματα, επαναφέροντας τη λίστα των ίδιων αδικημάτων που καθόρισε ο ν. 3424/2005, με την προσθήκη των αδικημάτων της παθητικής δωροδοκίας (αρ. 235ΠΚ) και της δωροδοκίας δικαστή (237ΠΚ).⁶⁸ **Στην δεύτερη κατηγορία** (παρ. ιγ' του άρθρου 3 του Ν. 3691/2008), βασικό αδίκημα αποτελεί, επίσης και «κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των 6 μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος.

Περαιτέρω στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης της νομιμοποίησης εσόδων οποιασδήποτε μορφής, αποτελεί η προέλευση της προς νομιμοποίηση περιουσίας άμεσα και αιτιακά από την τέλεση προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας⁶⁹. Υλικό αντικείμενο τα νομιμοποίησης εσόδων οποιασδήποτε μορφής αποτελεί η προς νομιμοποίηση περιουσία. Συνεπώς προϋπόθεση διερεύνησης της συνδρομής πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αποτελεί η διαπίστωση της τέλεσης ενός προηγθέντος αδικήματος, από τη διάπραξη του οποίου προήλθε η

⁶⁸ Ως εγκληματικές δραστηριότητες νοούνται η διάπραξη ενός ή περισσότερων από τα ακόλουθα αδικήματα που καλούνται εφεξής «βασικά αδικήματα»: 1. εγκληματική οργάνωση (άρ. 187 ΠΚ), 2. τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (άρθρο 187^Α ΠΚ), 3. παθητική δωροδοκία (άρθρο 235 ΠΚ), 4. ενεργητική δωροδοκία (236ΠΚ), 5. δωροδοκία δικαστή (237ΠΚ), 7. εμπορία ανθρώπων (άρ. 323ΠΚ), 8. απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386ΑΠΚ), 9. σωματεμπορία (άρθρο 351ΠΚ), 10. τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20,21,22 και 23 του Ν. 3459/2006 «Κώδικα Νόμου για τα Ναρκωτικά», 11. τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του Ν. 2168/1993 «Όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες κλπ», 12. τα προβλεπόμενα στα άρθρα 53, 54, 55, 61 και 63 του Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς», 11. τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παρ. 1 και 2 του ΝΔ 181/1974 «περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών», 13. τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παρ. 5, 6, 7 και 8 και στο άρθρο 88 του Ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», 14 τα προβλεπόμενα στα άρθρα 3^ο, 4^ο και 6^ο του Ν. 2803/2000 «Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» 15. Δωροδοκία αλλοδαπού δημοσίου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 του Ν. 2656/1998 «για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές», 16. Δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων ή των Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται : α) στα άρθρα 2, 3 και 4 τα σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπόλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των ΚΜ της ΕΕ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 2802/2000 και β) στο άρθρο 3 και 4 του Ν 2802/2000, 17. Τα προβλεπόμενα στα άρθρα 29 και 30 του Ν. 3340/2005 «για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς».

⁶⁹ Βλ. Γ Δημήτρη, «η Διεύρυνση της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», ΠοινΧρ ΝΣΤ/2006, 351 (353), Σ. Παύλου, «Διωκτικές Εκτροπές στην εφαρμογή του ν. 2331/1995 και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του», ΠοινΧρον ΝΓ/2003, 198 – 199.

προς νομιμοποίηση περιουσία. Το δικαστήριο, προκειμένου να ερευνήσει τη συνδρομή τέλεσης αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων, υποχρεούται παρεμπιπτόντως να ερευνήσει την τέλεση συγκεκριμένης προηγούμενης κύριας πράξης (βασικού αδικήματος) και να διαπιστώσει αν η προς νομιμοποίηση περιουσία προήλθε άμεσα και αιτιακά από την τέλεση αυτού⁷⁰. Για την στοιχειοθέτηση του αδικήματος⁷¹ τα νομιμοποίησης εσόδων, δεν απαιτείται ούτε η δίωξη, ούτε η καταδίκη οποιουδήποτε για το βασικό αδίκημα από το οποίο προήλθαν τα προς νομιμοποίηση παράνομα έσοδα. Πλην όμως θα πρέπει να ερευνάται παρεμπιπτόντως η διάπραξη βασικού αδικήματος και δεν θα πρέπει να εικάζεται ή πιθανολογείται, αλλά να προσδιορίζεται επαρκώς, ως προς τον χρόνο και τους δράστες αυτής.

Σύμφωνα με το νόμο ως αρμόδιες αρχές νοούνται οι δημόσιες αρχές οι οποίες εποπτεύουν, για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, τα υπόχρεα πρόσωπα. Αρμόδιες αρχές είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων), η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Τυχρών Παιχνιδιών, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Ανάπτυξης και τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι οποίοι έχουν την έδρα τους στην αλλοδαπή, αρμόδια αρχή είναι η κατά περίπτωση αρμόδια αρχή των ελληνικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών οι οποίοι ασκούν αντίστοιχες δραστηριότητες με τους αλλοδαπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που εγκαθιστούν υποκαταστήματα στην Ελλάδα.

Επίσης συνίσταται οκταμελής Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ακόμη το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ορίζεται ως Κεντρική Συντονιστική Αρχή για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου, για την αξιολόγηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών αντιμετώπισης των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, για το συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών και για τη διεθνή εκπροσώπηση της χώρας. Ακόμη συνίσταται στο Υπουργείο Οικονομίας και

⁷⁰ Βλ. ενδεικτικά ΣυμβΠλημΑθ 2171/2005 ΠοινΔικ 2005, 1146.

⁷¹ Βλ. ΣυμβΑΠ 351/2003 ΠοινΔικ 2004, 526επ, με παρατηρήσεις Ο. Αδάμου, ΣυμβΑΠ 372/2002 ΠοινΔικ 2002, 1013 επ, με παρατηρήσεις Γ. Δημήτρη, ΣυμβΕφΑθ 1102/2002 ΠοινΧρ ΝΓ/2003, 261 επ., το οποίο είναι το μετ' αναίρεση βούλευμα επί της ΣυμβΑΠ 372/2002 απόφασης ΣυμβΠλημΘεσ 918/2002, ΠοινΔικ 2002, 263 με παρατηρήσεις Συμεωνίδου – Καστανίδου, ΕφΠειρ 220/2005 ΠοινΧρ ΝΕ/2005, 1028.

Οικονομικών επιτροπή με την επωνυμία «Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» (εφεξής: Επιτροπή Στρατηγικής). Τέλος σύμφωνα με το νόμο οι αρμόδιες τελωνειακές και φορολογικές υπηρεσίες, καθώς και η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών λαμβάνουν τα αναγκαία οργανωτικά μέτρα για την πρόληψη και καταστολή της χρησιμοποίησης του διασυνοριακού και εσωτερικού εμπορίου με σκοπό τη διάπραξη των αδικημάτων. Οι ανωτέρω αρχές συνεργάζονται και διασταυρώνουν στοιχεία με άλλες δημόσιες υπηρεσίες και φορείς της ημεδαπής ή αλλοδαπής, καθώς και με τα πιστωτικά ιδρύματα που διενεργούν, άμεσα ή έμμεσα, συναλλαγές συνδεδεμένες με τις ως άνω εμπορικές πράξεις ή έχουν επιχειρηματική σχέση με τους συναλλασσομένους⁷².

Κεφάλαιο 3. Έννομο Αγαθό που Θίγεται με το Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος

3.1. Έννομο αγαθό - Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος

Η εγκληματική συμπεριφορά ως «κακό» προσβάλλει αυτονόητα ένα «καλό», προς χαρακτηρισμό του οποίου χρησιμοποιείται η λέξη έννομο αγαθό. Το έννομο αγαθό δεν είναι τίποτε άλλο από ένα «όνωμα» με το οποίο χαρακτηρίζουμε το θετικό μέγεθος που πλήττεται από το έγκλημα⁷³. Ο Μανωλεδάκης⁷⁴ υποστηρίζει ότι τα έννομα αγαθά είναι βασικά στοιχεία-όροι της κοινωνικής ζωής που η προσβολή τους επισύρει την κοινωνική αντίδραση και ως τέτοια μπορούν να θεωρηθούν μόνο τα πολλά όμοια και ισότιμα πρόσωπα και πράγματα του εμπειρικού κοινωνικού χώρου, τα οποία ελεύθερα διακινούνται σ' αυτόν καθώς και τα επίσης πολλά και όμοια πρόσωπα και πράγματα που έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν αυτή τη

⁷² Ν. 3691/08 (ΦΕΚ 166 Α/5-8-2008)

⁷³ Ανδρουλάκης, Ν., «Ποινικό Δίκαιο. Γενικό Μέρος», Εκδόσεις Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία, 2000, σελ. 66

⁷⁴ Μανωλεδάκης, Ι., «Το έννομο αγαθό ως βασική έννοια του ποινικού δικαίου», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998, σελ. 40, 91

διακίνηση και να την εξασφαλίζουν. Πέρα πάντως από οποιοδήποτε δυσνόητο ορισμό, είναι κοινώς παραδεκτό ότι ως έννομο αγαθό εννοούμε το εκάστοτε αγαθό που προστατεύει ένας ποινικός νόμος, δεδομένου ότι δεν υπάρχει ποινικός νόμος που να μην προστατεύει κάποιο έννομο αγαθό.

Έτσι και η νομοθεσία για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα προστατεύει ένα έννομο αγαθό. Βέβαια γύρω από αυτό υπάρχει πολλή συζήτηση και η θεωρία διατυπώνει τις απόψεις της κατά βούληση. Έχει υποστηριχθεί, ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η ίδια η κοινωνία, η ίδια η οικονομία και η ομαλή λειτουργία της και ακόμη ο υγιής ανταγωνισμός, που διαταράσσονται από τη νομιμοποίηση αυτή καθ' αυτή⁷⁵.

Έχει υποστηριχθεί ακόμη ότι θιγόμενο έννομο αγαθό στις εν λόγω περιπτώσεις είναι το ίδιο έννομο αγαθό που προσβάλλεται και με την προηγούμενη πράξη⁷⁶. Ότι δηλαδή οι παραπάνω διατάξεις προστατεύουν τα έννομα αγαθά που προσβάλλονται με την προηγούμενη κύρια εγκληματική πράξη, αφού στόχος του ποινικού κολασμού των κρίσιμων συμπεριφορών είναι η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο και ενδυναμώνεται από τη νομιμοποίηση των εσόδων του. Εν ολίγοις η άποψη αυτή υποστηρίζει, ότι όποιο είναι το έννομο αγαθό το οποίο προστατεύεται με τη διάταξη που τυποποιείται ως προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα στο άρθρο 1 του ν.2331/1995, εκείνο είναι και το έννομο αγαθό που προσβάλλεται με το έγκλημα του άρθρου 2 παρ1. του ιδίου νόμου.

Επιπλέον έχει διατυπωθεί η άποψη ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η απονομή της δικαιοσύνης⁷⁷. Όμως η απονομή της δικαιοσύνης, ως ειδικότερη όψη της πολιτειακής εξουσίας, της ικανότητας δηλ. επιβολής της κρατικής βούλησης, προσβάλλεται μόνο στο πεδίο επιβολής της. Τούτο συμβαίνει όταν η κρατική βούληση είναι ήδη διαμορφωμένη και εμποδίζεται απλώς η πραγμάτωσή της⁷⁸. Όταν αντίθετα ο κρατικός μηχανισμός αγνοεί στο σύνολό του την τέλεση μιας πράξης,

⁷⁵ Νικολούδης, Π., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες». ΠοινΧρ, 2000, σελ. 771

⁷⁶ Βασιλακόπουλος, Π., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», ΠοινΧρ, 1996, σελ. 1365

Γιαννόπουλος, Θ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα», ΠοινΧρ, 1993, σελ. 1241.

Παύλου, Σ., «Δικωτικές εκτροπές στην εφαρμογή του Ν. 2331/95, για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος, και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του», ΠοινΧρ, 2003, σελ. 194

⁷⁷ Κάτσιος, Σ., «Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998, σελ. 273-274

Διονυσιοπούλου, Α., «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος», ΠοινΧρ, 1999 σελ 987επ.

⁷⁸ Μαργαρίτης, Λ., «Εγκλήματα περί την απονομή της δικαιοσύνης» Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1986, σελ. 203

όπως κατά κανόνα συμβαίνει όταν τελείται νομιμοποίηση παρανόμων εσόδων, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι θίγεται η πολιτειακή εξουσία, στην ειδικότερή της όψη την απονομή της δικαιοσύνης⁷⁹. Έχει περαιτέρω διατυπωθεί η άποψη ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι το χρηματοπιστωτικό ή γενικότερα το οικονομικό σύστημα. Η λειτουργία πάντως του σύγχρονου χρηματοπιστωτικού συστήματος καθόλου δεν προϋποθέτει τη νόμιμη προέλευση των περιουσιακών στοιχείων και δεν έχει σημασία αν νόμιμα και παράνομα περιουσιακά στοιχεία αναμιγνύονται, κατά την παλαιά ρήση *pecunia non olet* (το χρήμα δεν έχει οσμή).

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι η γραμματική διατύπωση του άρθρου 2 του ν.2331/95 αδυνατεί να προσφέρει μια πειστική πρόταση για το αντικείμενο που θέλησε να προστατεύσει ο νομοθέτης, διαμορφώνοντας τη συγκεκριμένη διάταξη. Τα προβλήματα αυτά είναι το τίμημα που πληρώνει κανείς όταν ο νομοθέτης δε λέει αυτό που πράγματι εννοεί και αυτό που λέει δεν το έχει σκεφτεί επαρκώς⁸⁰.

Στο σημείο αυτό, καθίσταται αναγκαία η ιστορικοβουλευτική και λογικοσυστηματική ερμηνεία, με βάση την οποία η ειδική προέλευση του περιουσιακού προϊόντος και ο ειδικός *modus operandi* ο οποίος ενυπάρχει στην πραγμάτωση του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, διαφοροποιούν το έγκλημα της νομιμοποίησης από την κοινή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος, προσδίδοντας αυξημένο και διαφορετικό άδικο, το οποίο με τη σειρά του δικαιολογεί το πλαίσιο της αυξημένης ποινικής κύρωσης. Εδώ πρέπει να αναζητηθεί και το προστατευόμενο έννομο αγαθό⁸¹. Και τελικά η άποψη αυτή καταλήγει στο ότι, το προστατευόμενο έννομο αγαθό αναζητείται όχι προς την κατεύθυνση προσωπικών-ατομικών αγαθών αλλά μάλλον ενός αορίστου αριθμού εννόμων αγαθών με την ουσιαστική ενίσχυση του οργανωμένου εγκλήματος. Θίγεται έτσι η δημόσια τάξη⁸².

Και έρχεται η Τρίτη οδηγία (2005/60/EK) και ρητά λύνει το ζήτημα, ορίζοντας ως προστατευόμενο αγαθό των διατάξεων για το ξέπλυμα τη φερεγγυότητα, την ακεραιότητα και τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και την αξία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

⁷⁹ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε., «Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις», ΠοινΔικ/νη, 2002, σελ. 290

⁸⁰ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε., «Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις», ΠοινΔικ, 2002, σελ. 290

⁸¹ Δημήτρηνας, Γ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2002, σελ. 102

⁸² Δημήτρηνας, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων: θέσεις της νομολογίας σε ειδικότερα ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», ΠοινΔικ, 2004, σελ.589

στο σύνολό του⁸³. Υποστηρίζεται δηλαδή, ότι αυτό που τελικά προστατεύεται είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα από την προσπάθεια να ενταχθούν σε αυτό παράνομα περιουσιακά αγαθά, εμφανιζόμενα σαν να ήταν νόμιμα.

3.2. Συζήτηση για το έννομο αγαθό

Η ιδιαίτερα επαχθής αντιμετώπιση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων σε σχέση με το βασικό ή κύριο έγκλημα, το έγκλημα, δηλαδή, από το οποίο πηγάζει η νομιμοποιούμενη περιουσία, έγινε προσπάθεια να δικαιολογηθεί με αναφορά στο προσβαλλόμενο από την πράξη της νομιμοποίησης έννομο αγαθό. Αν το έννομο αγαθό είναι διαφορετικό από εκείνο που έχει προσβληθεί με την προηγούμενη πράξη, τότε ασφαλώς, κανένα από τα άτοπα που επισημάνθηκαν παραπάνω δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο. Ας εξετάσουμε λοιπόν ειδικότερα τις απόψεις που έχουν υποστηριχθεί σχετικά.

3.2.1. Η προσβολή της εθνικής οικονομίας

Έχει αρχικά υποστηριχθεί, και έχει γίνει δεκτό και από τον Άρειο Πάγο, ότι η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων αποτελεί πράξη που προσβάλλει ολόκληρη την εθνική οικονομία, καθώς εντάσσει σε αυτήν παράνομα περιουσιακά στοιχεία, εμφανίζοντας τα σαν να ήταν νόμιμα, και ότι, επομένως, η απαξία της συγκεκριμένης

⁸³ Οδηγία 2005/60/ΕΚ.

πράξης δε μπορεί καν να συγκρίνεται με εκείνη της προηγούμενης εγκληματικής δράσης⁸⁴.

Ωστόσο το άδικο κρίνεται κάθε φορά όχι από το σύνολο των πιθανολογούμενων νομιμοποιήσεων, αλλά από τη συγκεκριμένη πράξη που έχει τελεστεί. Και δεν μπορεί ασφαλώς να υποστηρίξει κανείς σοβαρά, ότι η νομιμοποίηση ενός ποσού 3 ή και 10 χιλιάδων ευρώ είναι δυνατόν να κλονίσει την οικονομία μίας χώρας. Η λειτουργία άλλωστε της σύγχρονης οικονομίας καθόλου δεν προϋποθέτει τη νόμιμη προέλευση των περιουσιακών στοιχείων ούτε επηρεάζεται αρνητικά από την ανάμιξη νόμιμων και παράνομων εσόδων. Πολλές φορές μάλιστα μπορεί να επηρεάζεται και απολύτως θετικά⁸⁵.

Παρατηρείται βέβαια ότι τα κέρδη στις περιπτώσεις αυτές είναι βραχυπρόθεσμα και ότι τελικά «...η μείωση του ελέγχου των εποπτικών αρχών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα οδηγεί κατά κανόνα σε κλονισμό της εμπιστοσύνης σε αυτό και σε οικονομικά σκάνδαλα.»⁸⁶.

Αν ωστόσο οι εποπτικοί μηχανισμοί αποκαλύπτονται ανεπαρκείς, αυτό δεν είναι συνέπεια της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων, αλλά της ανικανότητας ή της απροθυμίας των διωκτικών αρχών να αντιμετωπίσουν με επάρκεια το έγκλημα. Δεν μπορεί λοιπόν να υποθέσει κανείς ότι η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων καθαυτή θίγει την οικονομία ή συμβάλλει έστω στην προσβολή της. Για τους ίδιους λόγους δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη, που διατυπώνεται στην Εισηγητική Έκθεση του ν.2331/1995, συμφωνά με την οποία η πρακτική του ξεπλύματος κλονίζει την φερεγγυότητα και την αξιοπιστία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Αν τα τραπεζικά ιδρύματα δεν ακολουθούν μια φερέγγυα και αξιόπιστη πολιτική προκειμένου να παρεμποδίσουν το ξέπλυμα του χρήματος, δεν είναι ασφαλώς το ξέπλυμα που προσβάλλει την αξιοπιστία τους. Άλλωστε το ξέπλυμα του χρήματος, δεν πραγματοποιείται πάντα μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων.

3.2.2. Η προσβολή της δικαιοσύνης

⁸⁴ Νικολούδης, Π., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», ΠoinΧρ, 2000, σ. 771

⁸⁵ Ανδρουλάκης, Ν., «Η ποινική δογματική και η απήχηση της στην πράξη 50 χρόνια μετά», ΠoinΧρ, 2002, σ. 293

⁸⁶ Χλούπη, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι τέλεσης», ΠoinΔικ, 2000, σελ. 370

Έχει υποστηριχθεί η άποψη - σύμφωνα και με όσα επικρατούν στη γερμανική θεωρία - ότι η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων συνιστά μια μορφή υπόθαλψης, μέσω της οποίας θίγεται το έννομο αγαθό απονομής της δικαιοσύνης⁸⁷. Το βρώμικο χρήμα, υποστηρίζουν όσοι υιοθετούν την άποψη αυτή, αποτελεί ένα είδος ίχνους, που επιτρέπει να διαπιστώνεται η εγκληματική πράξη και να εντοπίζεται ο δράστης. Όταν λοιπόν κάποιος το νομιμοποιεί δυσχεραίνει την απονομή της δικαιοσύνης.

Σε σχέση όμως με μία τέτοια θεώρηση θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι:

1. Όλα τα εγκλήματα που αφορούν στην απονομή της δικαιοσύνης και τυποποιούνται στα άρθρα 224 επ. ΠΚ αντιμετωπίζονται με ποινές φυλάκισης και όχι με καθειρήξεις,
2. Η υπόθαλψη, ειδικότερα, ακόμη και όταν αφορά το δράστη του βαρύτερου κακουργήματος, όπως είναι λ.χ. μια ανθρωποκτονία ή ένα έγκλημα προδοσίας της χώρας, αντιμετωπίζεται, συμφωνά με το άρθρο 231 ΠΚ, με ποινή φυλάκισης το πολύ τριών ετών. Δε θα μπορούσε λοιπόν μια πράξη υπόθαλψης για ένα πλημμέλημα, όπως αυτό της κλοπής, της απάτης ή της υπεξαίρεσης, να αντιμετωπίζεται με ποινή κάθειρξης, πολύ περισσότερο μάλιστα όταν υποστηρίζεται ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει ένα έγκλημα αφερημένης διακινδύνευσης της δικαιοσύνης⁸⁸, ενώ η υπόθαλψη θεωρείται έγκλημα βλάβης. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να πούμε ότι σε άλλα δίκαια, όπου επίσης υποστηρίζεται η άποψη αυτή, η νομιμοποίηση αντιμετωπίζεται ως απλό πλημμέλημα. Στην Αυστρία λ.χ. αντιμετωπίζεται στη βασική της μορφή, με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή χρηματική ποινή (παρ. 165 αυστριακού ΠΚ), ενώ στη Γερμανία, με ποινή φυλάκισης μέχρι πέντε ετών (παρ. 261 γερμανικού ΠΚ).

Η πιθανότητα να αντιμετωπιστεί η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων ως έγκλημα που στρέφεται κατά της δικαιοσύνης θα πρέπει όμως να αποκλειστεί και για άλλους λόγους, ακόμα, δηλαδή, κι αν θα μπορούσε να υποτεθεί ότι η πράξη μετατρέπεται σε πλημμέλημα. Διότι:

⁸⁷ Κάτσιος, Σ., «Το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998, σελ. 213/274

⁸⁸ Τριαντάφυλλου, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις (Τα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά και η συμβολή τους στην ερμηνεία του άρθρου 2 παρ. 1 ν. 2331/1995)», Τιμητικός Τόμος, Ανδρουλάκη, Ν., 2003, σ. 745

1. Αρχικά, η απονομή της δικαιοσύνης, ως ειδικότερη όψη της πολιτειακής εξουσίας, προσβάλλεται πράγματι μόνο στο πεδίο της επιβολής της⁸⁹. Τούτο συμβαίνει όταν η κρατική βούληση είναι ήδη διαμορφωμένη και εμποδίζεται απλώς η πραγμάτωση της. Όταν αντίθετα ο κρατικός μηχανισμός στο σύνολο του αγνοεί την τέλεση μιας πράξης, όπως κατά κανόνα συμβαίνει όταν τελείται μια πράξη αποδοχής προϊόντων εγκλήματος ή νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι θίγεται η πολιτειακή εξουσία, στην ειδικότερη όψη της απονομής της δικαιοσύνης⁹⁰.
2. Εξίσου σημαντικό φαίνεται το γεγονός ότι αν το έννομο αγαθό ήταν πράγματι η δικαιοσύνη, τότε δε θα μπορούσε να τιμωρείται για τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων ο δράστης της προηγούμενης πράξης, από την οποία προέρχονται τα παράνομα έσοδα, αφού η πράξη του αυτή θα συνιστούσε μορφή αυτουπόθαλψης, που δεν μπορεί ασφαλώς να συγκεντρώνει αυτοτελές ποινικό ενδιαφέρον⁹¹. Ήδη όμως προβλέπεται ότι δράστης της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων μπορεί να είναι και ο φυσικός αυτουργός του προηγούμενου εγκλήματος.
3. Τέλος, αν πράγματι η «εξαφάνιση των ιχνών του προηγούμενου εγκλήματος», που επιτυγχάνεται με τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων, μπορούσε να θεωρηθεί ως προσβολή της δικαιοσύνης, τότε πολύ περισσότερο θα έπρεπε να τιμωρείται εκείνος που καταστρέφει τα κτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, κάτι το οποίο όμως δε συμβαίνει,
4. Ένα ακόμα στοιχείο φαίνεται σημαντικό. Αν πράγματι η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων θεωρηθεί μια μορφή υπόθαλψης, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί γιατί θα πρέπει γι αυτήν ειδικά να ισχύουν διαφορετικοί κανόνες δικαιοδοσίας από εκείνους που ισχύουν για την υπόθαλψη δραστών πολύ σοβαρότερων εγκλημάτων, γιατί καταργείται μόνον ως προς αυτήν το διπλό αξιόποινο στα πλαίσια του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ή για ποιο λόγο, ειδικά ως προς αυτήν, υπάρχει υποχρέωση καταγγελίας για τους

⁸⁹ Μανωλεδάκη, Ι., «Προσβολές κατά της πολιτειακής εξουσίας», β' έκδ., Εκδόσεις Σάκουλα, 1994, σελ. 18-19.

⁹⁰ Μαργαρίτη, Λ., «Εγκλήματα περί την απονομή της δικαιοσύνης», Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσσαλονίκη, 1986, σελ. 203

⁹¹ Ανδρουλάκης, Ν., «Η ποινική δογματική και η απήχηση της στην πράξη 50 χρόνια μετά», ΠoinΧρ, 2002, σελ. 289

Δημήτρηνας, Γ., «Παρατηρήσεις στην ΑΠ 372/02», ΠoinΔικ, 2002, σελ. 1017

Κάτσιος, Σ., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Σάκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998, σελ. 281

δικηγόρους ή άλλους επαγγελματίες, η οποία δεν υπάρχει αντίστοιχα για πράξεις υπόθαλψης πολύ πιο σοβαρών εγκλημάτων.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε πως όσο γίνεται αποδεκτή ότι η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων διαθέτει πλήρη αυτοτέλεια σε σχέση με την προηγούμενη εγκληματική δράση, δεν μπορεί πράγματι να προσδιοριστεί κανένα υπαρκτό έννομο αγαθό το οποίο να θίγεται με την πράξη αυτή και να μπορεί να δικαιολογήσει την ιδιαίτερα αυστηρή νομοθεσία που έχει διαμορφωθεί για την αντιμετώπιση της.

Η πλειοψηφία της θεωρία, παρά τις διαφοροποιήσεις της, προκρίνει τη θέση ότι με το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων προστατεύονται τα έννομα αγαθά που προσβάλλονται με την προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα. Ιδίως μάλιστα όταν οι προηγούμενες εγκληματικές δραστηριότητες ήταν εγκλήματα που στρέφονταν κατά τα ιδιοκτησίας ή της περιουσίας, οπότε είναι πραγματικά νοητή η ύπαρξη μεταγενέστερης πράξης, της οποίας υλικό αντικείμενο είναι το προϊόν της προηγούμενης πράξης και η οποία συντελεί στην διατήρηση της προσβολής που προηγήθηκε. Έτσι η νομιμοποίηση εσόδων εμφανίζεται ως πράξη μεταγενέστερη και υποστηρικτική της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας, η οποία διαιωνίζει την προσβολή που εκείνη προκάλεσε, είτε συγκαλύπτοντας την αρχική δράση, είτε αλλοιώνοντας το στίγμα του εγκληματικού της προϊόντος με την κτήση και την κατοχή του⁹²

⁹² Βλ Ν Ανδρουλάκη, ο.π. σελ 289 (294), Γ. Δημήτρηνα «ξέπλυμα βρωμικού χρ'ματος» Νομική Βιβλιοθήκη 2002, σελ 57 του ιδίου, παρατηρήσεις στο υπ' αριθ. 16/1999 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημ Αλεξ ΠοινΔικ 2000 σελ 380 (383), Σ Παύλου «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες (άρθρο 2 Ν. 2331/1995) και ιδίως η οριοθέτηση τους από την αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος», Υπερ 2000, 635 (643).



Κεφάλαιο 4. Το Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος στην Ελλάδα

4.1. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος σε αριθμούς

Σε εκθέσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου γίνεται λόγος για ποσά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που φτάνουν στο 2% έως 5% του παγκόσμιου Α.Ε.Π.. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι μια πραγματικότητα και για τον ελλαδικό χώρο. Γενικά, οι περιπτώσεις που αφορούν υποψίες για νομιμοποίηση παράνομων εσόδων που μπορεί να προέρχονται από: ναρκωτικά, όπλα, πυρομαχικά, ληστεία, εκβίαση, αρπαγή, υπεξαίρεση, απάτη, παράνομη εμπορία αρχαιοτήτων, κλοπή φορτίου πλοίου, αφαίρεση και μεταμόσχευση ανθρωπίνων ιστών και οργάνων, κατάχρηση Δημοσίου, λαθρεμπορία, ραδιενέργεια, ποινικά αδικήματα, τυχερά και μη παίγνια, λαθρομετανάστευση, λαθρεμπορία πυρηνικών υλικών κ.λπ.. Η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών πραγματοποιεί ελέγχους για τον εντοπισμό τέτοιων παραβατικών συμπεριφορών που έχουν ως σκοπό το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Έτσι σύμφωνα με στοιχεία της Υ.Ε.Ε. στην Ελλάδα τα ποσά που δεσμεύονται διότι διαπιστώθηκε ξέπλυμα χρήματος αυξάνονται κάθε χρόνο με γεωμετρική πρόοδο. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το 1999, συνολικά πραγματοποιήθηκαν 373 αναφορές, εκ των οποίων οι 253 προήλθαν από Τράπεζες, οι 93 από ανταλλακτήρια συναλλάγματος, οι 7 από το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.), οι 9 από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, οι 4 από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, 1 από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, 3 από χρηματιστηριακές εταιρείες και 3 από φορείς του εξωτερικού. Από τις 373 αναφορές, για τις 23 προέκυψε πόρισμα προς εισαγγελέα και δεσμεύτηκε το ποσό των 7 εκατ. ευρώ. Οι 157 πήγαν σε προσωρινό αρχείο, 57 στο αρχείο και για 134 έγινε περαιτέρω έρευνα.

Επίσης το 2000 η ειδική Επιτροπή για το ξέπλυμα δέχθηκε 706 αναφορές για ύποπτες συναλλαγές. Από αυτές, οι 381 (54% του συνόλου) προήλθαν από τράπεζες, οι 226 (32%) από ανταλλακτήρια συναλλάγματος και οι 38 (5,4%) από την Επιτροπή

Κεφαλαιαγοράς και τις χρηματιστηριακές εταιρείες. Οι υπόλοιπες προήλθαν από το Σ.Δ.Ο.Ε. (16 αναφορές), το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης (17 αναφορές) και το Υπουργείο Δικαιοσύνης (8 αναφορές). Από τις 706 αναφορές του 2000, για τις 27 προέκυψε πόρισμα προς τον εισαγγελέα και δεσμεύτηκε το ποσό των 12,6 εκατ. ευρώ. Άλλες 304 πήγαν σε προσωρινό αρχείο, 130 στο αρχείο και για άλλες 245 έγινε έρευνα.

Ακόμη το 2001 έγιναν περίπου 850 αναφορές για περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος και δεσμεύτηκε συνολική περιουσία 21 εκατ. ευρώ. Μεγάλο μέρος των χρημάτων αυτών προήλθε από εκβίαση και το 86% των αναφορών για ύποπτες συναλλαγές αφορούσαν τραπεζικές εργασίες και ανταλλαγή συναλλάγματος.

Τα κεφάλαια που δεσμεύτηκαν από το 1999 έως και το 2005, απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα 1, αφορούσαν περιπτώσεις που εντοπίστηκαν από τράπεζες, ανταλλακτήρια και τελωνεία. Παρατηρούμε από τα δεδομένα του πίνακα ότι τα δεσμευμένα κεφάλαια κάθε έτος έχουν ανοδική πορεία και είναι αξιοσημείωτη αυτή η αύξηση του 400% από τα 7 εκ. ευρώ στα 35 εκ. ευρώ⁹³.

Πίνακας 1. Δεσμευμένα κεφάλαια από παράνομες δραστηριότητες

ΕΤΟΣ	ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (σε εκ. €)
1999	7
2000	12,6
2001	21
2002	23,5
2003	25
2004	30
2005	35

Πηγή. Ιδία επεξεργασία, πρωτογενή στοιχεία από Υ.Ε.Ε.

Αξιοσημείωτη άνοδο κατά 134% συγκριτικά με το αντίστοιχο περσινό διάστημα, είχαν τα προσδοκώμενα έσοδα από τους ελέγχους που πραγματοποίησε η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2008. Συγκεκριμένα στο πλαίσιο της αποστολής της για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2008, η ΥΠ.Ε.Ε. διαπίστωσε και καταλόγισε οικονομικές παραβάσεις, επιβάλλοντας πρόστιμα συνολικού ύψους 684.825.959,00 €. Το αντίστοιχο διάστημα του 2007, είχαν επιβληθεί πρόστιμα ύψους 292.092.652,00 €. Ειδικότερα αναφορικά

⁹³ Άγνωστος, «Σφίγγει ο κλοιός για το μαύρο χρήμα και στην Ελλάδα. Πάνω από 35 εκατ. ευρώ τα ποσά που δεσμεύτηκαν πέρυσι», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 20/03/2006

με τη μη καταβολή Φ.Π.Α. και Φ.Μ.Υ. μετά από σχετικούς ελέγχους το Β' εξάμηνο του 2008 επιβλήθηκαν πρόστιμα συνολικού ύψους 99.388.382,00 €, ενώ για το ίδιο διάστημα του 2007, είχαν επιβληθεί πρόστιμα 31.383.853,00 € (ποσοστιαία μεταβολή 217%). Επίσης για παραβάσεις πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων που διαπιστώθηκαν το δεύτερο εξάμηνο του 2008, επιβλήθηκαν πρόστιμα συνολικού ύψους 581.044.790,00 € έναντι προστίμων ύψους 250.710.739,00 € που επιβλήθηκαν για παραβάσεις που διαπιστώθηκαν το αντίστοιχο διάστημα του 2007 (ποσοστιαία μεταβολή 132 %)⁹⁴.

Σύμφωνα με έκθεση της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (Financial Action Task Force - FATF - Αρμόδιος διεθνής οργανισμός για τη καταπολέμηση του ξεπλύματος του μαύρου χρήματος) για την Ελλάδα τον Ιούνιο 2007, αναφέρεται ότι τα έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες στην είναι πολλά περισσότερα από 1,6 δισεκατομμύρια ευρώ τον χρόνο που υποστηρίζει το ελληνικό κράτος. Όμως, παρά το τεράστιο μέγεθος των ποσών αυτών οι ελληνικές αρχές αξιολογούν τον κίνδυνο ξεπλύματος μαύρου χρήματος στην Ελλάδα ως χαμηλό⁹⁵.

Σύμφωνα με άρθρο του κ. Τσώλη στην εφημερίδα «Το Βήμα»⁹⁶ σημειώνεται στην ετήσια Έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ (2008) η οποία επισημαίνει τα αδύνατα σημεία και τις διαδρομές του βρώμικου χρήματος. Σύμφωνα με την έκθεση την Ελλάδα επιλέγουν οι ξένοι για να νομιμοποιήσουν έσοδα από φοροδιαφυγή και παράνομο πλουτισμό. Δηλαδή το υπουργείο Εξωτερικών των Η.Π.Α. θεωρεί την Ελλάδα είναι ένα από τα μεγαλύτερα πλυντήρια «βρώμικου» χρήματος στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, το οποίο στην έκθεσή του διαπιστώνει ότι το «ξέπλυμα» γίνεται κατά κύριο λόγο μέσω των εννέα καζίνων, της αγοράς ακινήτων και της Σοφοκλέους. Στην εμπιστευτική έκθεση που έφθασε στην Υπηρεσία για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος η οποία λειτουργεί στην Τράπεζα της Ελλάδος και έχει ευθύνη για τον συντονισμό των δράσεων, καθώς και στην Αρχή αντιμετώπισης της παράνομης αυτής δραστηριότητας, η Ελλάδα κατατάσσεται στις χώρες «υψηλής επικινδυνότητας» λόγω της γειννίας και των συναλλαγών που αναπτύσσονται ραγδαία με τις βαλκανικές χώρες.

⁹⁴ Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.), «Δελτίο τύπου: Συγκριτικά οικονομικά στοιχεία ολοκληρωθέντων ελέγχων Β' εξαμήνου 2007 - Β' εξαμήνου 2008», 09/01/2009

⁹⁵ Άγνωστος, «Η αποπομπή Ζορμπά ομολογία συγκάλυψης και ενοχής», Διαθέσιμο <http://economy.greekliberals.net/0060000026>, Ημερομηνία προσπέλασης 15/12/2008

⁹⁶ Τσώλης, Ζ., «Έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ επισημαίνει τα αδύνατα σημεία και τις διαδρομές του «μαύρου» και «βρώμικου» χρήματος. Ξεπλένουν χρήμα σε ακίνητα, καζίνο, ΧΑ», Εφημερίδα «Το Βήμα», 10/07/2008

Όπως αναφέρεται στην έκθεση οι αμερικανικοί οργανισμοί εφαρμογής της νομοθεσίας κατά του «ξεπλύματος» χρημάτων πιστεύουν για την Ελλάδα ότι «.. τα ποσά από εγκληματικές ενέργειες δεν ξεπλένονται συνήθως μέσα από το τραπεζικό σύστημα και ότι πιο συχνά επενδύονται σε ακίνητες περιουσίες, τυχερά παιχνίδια και στο αναπτυσσόμενο Χρηματιστήριο. Ο ελληνικός χώρος αναπτύχθηκε γρήγορα στις διασυνοριακές κινήσεις παράνομων ποσών και νομισματικών εργαλείων χάρη στην αυξανόμενη αλληλοσύνδεση διάφορων χρηματοπιστωτικών εταιρειών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και στα Βαλκάνια....».

Στην έκθεση γίνεται σαφής αναφορά στην ολιγογρία του ελληνικού κράτους να θεσπίσει ένα πολύ αυστηρό πλαίσιο ελέγχου - τουλάχιστον - της παράνομης δραστηριότητας στα καζίνα. Συγκεκριμένα οι αμερικανοί ειδικοί αναφέρουν «...παρόλο που οι αρχές πρόσφατα έβαλαν στο στόχαστρο τη βιομηχανία τυχερών παιχνιδιών για να περιορίσουν το ξέπλυμα χρήματος στα εννέα καζίνα της Ελλάδας όπου ξεπλένονται παράνομα χρήματα, ως τώρα δεν υπήρξε ειδική επιτροπή για το θέμα....».

Είναι γεγονός ότι το 2007 η Ελλάδα πέρασε στην τέταρτη υψηλότερη θέση μεταξύ όλων των ευρωπαϊκών χωρών στον τζίρο των καζίνων κατά το 2007. Το συνολικό ύψος στοιχημάτων ανήλθε σε 2,8 δισ. ευρώ. Βεβαίως τα ιλιγγιώδη αυτά νούμερα δικαιολογούνται μόνο στην περίπτωση που κάποιοι - Έλληνες ή ξένοι - έχουν λόγο να νομιμοποιήσουν χρήματα εμφανίζοντάς τα ως έσοδα από τυχερά παιχνίδια.

Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ στην έκθεσή του, η οποία αποτελεί ένα εργαλείο πολιτικής για τους διπλωμάτες του και μια μορφή άσκησης πίεσης στο ελληνικό κράτος, αναφέρει μεταξύ άλλων ότι οι ελληνικές αρχές δεν έχουν τεχνολογικά αποτελεσματικό σύστημα πληροφόρησης για να παρακολουθούν τις στατιστικές καταπολέμησης του ξεπλύματος και ότι το κράτος έχει κάνει πρόοδο στην ανάπτυξη και στην προσαρμογή της νομοθεσίας της προς τα διεθνή πρότυπα ενσωματώνοντας όμως με αργό ρυθμό τις οδηγίες της Ε.Ε. για το ξέπλυμα χρήματος και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ωστόσο οι πράξεις αυτές δεν ικανοποιούν πλήρως τις οδηγίες της FATF. Μάλιστα οι Η.Π.Α. αναφέρονται σε μια περίπτωση που εντοπίστηκε ένα παραδικαστικό κύκλωμα στην ελληνική δικαιοσύνη λέγοντας ότι «....το υπουργείο Δικαιοσύνης έχει απολύσει ή θέσει σε διαθεσιμότητα δεκατέσσερις (14) δικαστές οι οποίοι βρέθηκαν μπλεγμένοι σε υπόθεση δωροδοκίας ή ξεπλύματος μαύρου χρήματος....» θεωρώντας την μία από τις σοβαρές εξελίξεις στη χώρα μας.

Βέβαια, σε άρθρο της Εφημερίδας Ελεύθερος Τύπος στις 25/05/2008, σημειώνεται ότι το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος από παράνομα στοιχήματα (καζίνο) και ναρκωτικά μετρούνται σε δις ευρώ. Οι εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών για την ελληνική οικονομία, του 2008, αναφέρουν ποσοστά «μαύρης οικονομίας», που κινούνται μεταξύ 25% και 35% του Α.Ε.Π., δηλαδή κάπου 50-55 δις ευρώ. Από αυτά το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος εκτιμάται ότι ξεπερνά τα 5 με 6 δις ευρώ. Οι υπολογισμοί αυτοί πάντως μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει δυνατό να αποδειχθούν⁹⁷.

4.2. Σημαντικές υποθέσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στον Ελληνικό χώρο

Φυσικά η Ελλάδα έχει να επιδείξει πολλές σημαντικές περιπτώσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, στην παρούσα ενότητα θα προσπαθήσουμε να αναφερθούμε σε κάποιες από αυτές.

Αρχικά μια υπόθεση η οποία είχε πολλές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές προεκτάσεις, η υπόθεση της Μονής Βατοπαιδίου. Δημιουργήθηκε ένας κλοιός γύρω από τις οικονομικές δραστηριότητες της Μονής, ύστερα από τις αποκαλύψεις για την ακίνητη περιουσία της και τη δικαστική έρευνα που ξεκίνησε με την παραγγελία του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Μέσα στην γενικότερη έρευνα που πραγματοποιείται, που ακόμα και σήμερα απασχολεί τις αρχές, οι ελεγκτές της Τραπέζης της Ελλάδος εξέδωσαν ένα εικοσιτετρασέλιδο πόρισμα, μετά από έλεγχο που πραγματοποίησαν στους λογαριασμούς της Μονής Βατοπαιδίου και αποφαινόμενοι ότι απαιτείται περισσότερος έλεγχος για να εντοπίσουν οι ελεγκτικοί μηχανισμοί τους παραλήπτες δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ σε μετρητά αλλά και επιταγές από τους λογαριασμούς της Μονής. Οι ελεγκτές έκαναν λόγο για σκοτεινές διαδρομές του χρήματος και άδηλους παραλήπτες.

Για τον επικεφαλής των ελεγκτών της Τραπέζης κ. Γ. Γούσιο υπάρχουν σαφέστατες ενδείξεις ξεπλύματος και μόνον από το γεγονός ότι εμπλεκόμενη με εμβάσματα 500.000 ευρώ είναι τράπεζα του Αγ. Βικεντίου, μιας νησίδας φορολογικού παραδείσου και έδρας εξωχώριων εταιρειών, «...το θεσμικό πλαίσιο αναφορικά με την τήρηση των διατάξεων περί ξεπλύματος δεν έχει τηρηθεί με ευλάβεια από το

⁹⁷ Άγνωστος, «Συναγερμός για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος», Εφημερίδα «Ελεύθερος Τύπος», 25/05/2008

πιστωτικό σύστημα.», επέμεινε ο κ. Γούσιος, επικαλούμενος τις δοσοληψίες της Μονής τις οποίες χαρακτήρισε αδιαφανείς και ύποπτες, καθώς εμφανίζονται να γίνονται αναλήψεις από τραπεζικό λογαριασμό σε μία μόλις ημέρα έξι επιταγών του 1 εκατομμυρίου ευρώ. Επίσης εξέφρασε τον προβληματισμό του για την ευκολία με την οποία δανειοδοτείτο η Μονή για να κάνει επενδύσεις «...Είναι τεράστιες οι κινήσεις των μετρητών και δεν ξέρουμε αν πρόκειται για συναλλαγές που αρμόζουν στο προφίλ μιας μονής»⁹⁸.

Η Αρχή για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος προχώρησε στη δέσμευση χρηματικού ποσού 16 εκατ. ευρώ σε τραπεζικούς λογαριασμούς που διατηρεί η Μονή. Το ποσό προέρχεται από την πώληση οικοπέδων στη Θεσσαλονίκη που απέκτησε η Μονή με ανταλλαγή της Λίμνης Βιστωνίδας και στα οποία ήδη έχουν χτιστεί πολυτελείς κατοικίες από την κατασκευαστική εταιρία που τα αγόρασε.

Ακόμη το καλοκαίρι του 2008 η Αρχή προχώρησε στο μπλοκάρισμα ενός ακόμα τραπεζικού λογαριασμού της Μονής, στον οποίο βρέθηκαν 41 εκατ. ευρώ, δηλαδή όσα εισέπραξε το η Μονή από μια δραστηριότητά της, δηλαδή την μεταβίβαση ενός ακινήτου, που βρίσκονταν μέσα στο Ολυμπιακό Χωριό, στην κυπριακή υπεράκτια εταιρία Noliden Limited⁹⁹.

Μία ακόμα υπόθεση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που προκάλεσε αναταραχές στην Ελλάδα ήταν η υπόθεση της εταιρίας τηλεπικοινωνιών Siemens. Οι αποκαλύψεις για τις παράνομες δραστηριότητες της εταιρείας Siemens σε διάφορες χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, δημιούργησαν πολλά προβλήματα, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής φύσεως. Η εταιρία αυτή δεν δίστασε να διαπράξει δωροδοκίες κυβερνητικών αξιωματούχων και υπηρεσιακών παραγόντων, αλλά και προσφορά οικονομικών διευκολύνσεων, δώρων και διάφορων παροχών σε πολιτικά πρόσωπα καθώς είχε αναλάβει τα τηλεπικοινωνιακά συστήματα και την ολοκλήρωση της εγκατάστασης των τηλεφωνικών δικτύων στην Ελλάδα την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων.

Ο επικεφαλής στην Ελλάδα του τμήματος τηλεπικοινωνιών εγκατέλειψε την Εταιρεία κάτω από μυστηριώδεις συνθήκες. Ο μάνατζερ είναι ένα από τα δώδεκα στελέχη της εταιρείας που κατηγορούνται από την Εισαγγελία Μονάχου για υπεξαίρεση χρημάτων και ανάμειξη σε δωροδοκίες. Ο κατηγορούμενος μάνατζερ είχε

⁹⁸ Άγνωστος, «Γεγονός το ξέπλυμα μαύρου χρήματος της Μονής Βατοπαιδίου», Διαδικτυακός τόπος <http://www.greekinsight.com/?conID=19359>, Ημερομηνία προσπέλασης 09/12/2008

⁹⁹ Περδικάρης, Α., «Δεσμεύονται άλλα €16 εκατ.», Εφημερίδα «Ελεύθερος Τύπος», 30/09/2008

πρόσβαση σε μυστικούς λογαριασμούς ελβετικών τραπεζών, όπου είχαν κατατεθεί 35 έως 40 εκ. € και από τα οποία ένα μέρος κατασχέθηκε στη Βέρνη, ενώ τα υπόλοιπα διέρρευσαν προφανώς με τη μεσολάβηση του μάνατζερ της Siemens στην Ελλάδα. Η Εισαγγελία του Μονάχου ερευνά εάν τα χρήματα χρησιμοποιήθηκαν για δωροδοκίες και εάν η Siemens κατάφερε με τον ίδιο τρόπο να αποσπάσει τις παραγγελίες κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Η εταιρεία αναφέρει ότι συμμετείχε με 65. 000 προϊόντα και συστήματα σε διαφορετικά projects, όπως στα συστήματα τηλεπικοινωνιών και ασφάλειας, στην ανακατασκευή 20 σταδίων και στην αναμόρφωση του ελληνικού τηλεφωνικού δικτύου. Η Siemens ωστόσο έλαβε και άλλες περισσότερες ευαίσθητες παραγγελίες, όπως η εγκατάσταση κοινού δικτύου επικοινωνίας ανάμεσα στην Αστυνομία, την Πυροσβεστική την Ακτοφυλακή και πολλά Υπουργεία. Επίσης η εταιρεία δεν θεώρησε απαραίτητο να ενημερώσει την Εισαγγελία Μονάχου για τις κατηγορίες στην Ελβετία που εκκρεμούν εναντίον του μάνατζερ. Υπήρξε στενή συνεργασία ανάμεσα στον Έλληνα μάνατζερ και έναν άλλον συνεργάτη της εταιρείας, ο οποίος από τις αρχές του 2004 έχει καταθέσει σε ελβετικές τράπεζες υψηλά ποσά από τα χρήματα της εταιρείας. Κατά του μεσολαβητή εκκρεμούν κατηγορίες τόσο στην Ελβετία όσο και στη Γερμανία. Ο ίδιος έχει προφυλακισθεί μαζί με τον επικεφαλής του τμήματος των τηλεπικοινωνιών. Ο μεσολαβητής σχετίζεται επίσης με δύο off - shore εταιρείες στις Παρθένους νήσους της Καραϊβικής με λογαριασμούς σε ελβετικές τράπεζες. Οι εταιρείες χρησίμευαν προφανώς ως προκάλυμμα για τα μαύρα ταμεία στην Ελβετία. Από τους λογαριασμούς αυτών των ελβετικών εταιρειών διοχετεύθηκαν ποσά εκατομμυρίων ευρώ σε άλλες τράπεζες, στις οποίες είχε πρόσβαση ο Έλληνας μάνατζερ¹⁰⁰.

Έτσι αποκαλύφθηκε ένα «σκάνδαλο» ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με πολλές προεκτάσεις και τελικούς αποδέκτες σε όλη την Ευρώπη. Οι έλληνες εισαγγελικοί λειτουργοί έχουν στείλει αίτημα δικαστικής συνδρομής προς τη Γερμανία και την Ελβετία, με σκοπό την αποστολή συμπληρωματικών στοιχείων για να διαλευκανθεί η υπόθεση. Γεγονός πάντως είναι ότι το σκάνδαλο της Siemens αποκάλυψε δωροδοκίες άνω των 100 εκατ. ευρώ¹⁰¹.

¹⁰⁰ Άγνωστος, «Για το σκάνδαλο Siemens», Διαθέσιμο: <http://www.kentri.gr/8/-siemens-1.html>, 22/11/2006, Ημερομηνία προσπέλασης 15/01/2009

¹⁰¹ Άγνωστος, «Περαιτέρω διερεύνηση για Siemens», Διαθέσιμο: http://www.skai.gr/master_story.php?id=72435, 30/01/2008, Ημερομηνία προσπέλασης 03/01/2009

4.3. Μέλλοντική αντιμετώπιση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

Το ελληνικό κράτος για να μπορέσει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά στο μέλλον το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος απαιτείται να εφαρμόζει τα εξής:

1. Να βελτιώσει τη νομοθεσία της για τη χρηματοπιστωτική εποπτεία και τη δυνατότητά της να παγώνει ύποπτους λογαριασμούς.
2. Να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για την παρακολούθηση του κλάδου παιχνιδιών και καζίνων.
3. Να κάνει βήματα για να εντοπίζεται το λαθραίο πέρασμα στα σύνορα χαρτονομισμάτων και πολύτιμων μετάλλων.
4. Τα ανταλλακτήρια θα πρέπει να στέλνουν στην Τράπεζα της Ελλάδος μηνιαίο δελτίο στο οποίο θα αναγράφονται οι ημερήσιες συναλλαγές που έχουν.
5. Οι πολίτες θα πρέπει να δίνουν τον ΑΦΜ τους αν επρόκειτο να πραγματοποιήσουν εντολές με συνάλλαγμα το οποίο ξεπερνά τα 1.000 ευρώ.
6. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να κρατάνε το αρχείο των πελατών τους το λιγότερο για πέντε χρόνια από τη στιγμή που αποφασίσουν να σταματήσουν τη συνεργασία τους με τις τράπεζες.
7. Να απαγορεύει στις τράπεζες να τηρούν μυστικούς, ανώνυμους ή μόνον αριθμημένους λογαριασμούς ή ανώνυμα βιβλιάρια καταθέσεων ή λογαριασμούς με εικονικά ονόματα ή λογαριασμούς που δεν έχουν το πλήρες όνομα του δικαιούχου τους.
8. Να απαιτεί από τις εταιρίες - καζίνο να εξακριβώνουν την ταυτότητα των πελατών τους κατά την είσοδό τους στις εγκαταστάσεις τους και να λαμβάνουν τα μέτρα για εντοπισμό ύποπτων περιπτώσεων.
9. Να υποχρεώνει τους διαχειριστές των αγορών μετοχών, ομολόγων, άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων, παραγώγων και συναλλάγματος, η Ηλεκτρονική Δευτερογενής Αγορά Τίτλων, τα Συστήματα Διαπραγμάτευσης χρηματοπιστωτικών μέσων και οι αγορές που λειτουργούν εντός τραπεζών ή

εταιριών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών υποχρεούνται να ελέγχονται από τις αρχές χωρίς καθυστέρηση τις περιπτώσεις για τις οποίες έχουν αποχρώσες ενδείξεις για απόπειρα ή διάπραξη αδικημάτων.

Ακόμη στην αντιμετώπιση του βρώμικου χρήματος το ελληνικό κράτος περιφρουρεί με το νόμο 3691/2008 με υψηλές κυρώσεις για τους παραβάτες. Έτσι, οι ποινές που προβλέπει ο νέος νόμος αφορούν όλα τα νομικά και φυσικά πρόσωπα που εμπλέκονται στις αξιόποινες πράξεις, είτε άμεσα είτε επειδή δεν τις κατάγγειλαν στις αρμόδιες αρχές και είναι οι εξής¹⁰²:

1. Κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή από 20.000 ευρώ έως 1.000.000 ευρώ για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.
2. Χρηματική ποινή από 30.000 ευρώ έως 1.500.000 ευρώ, αν ο υπαίτιος είναι μέλος Δ.Σ. ή υπάλληλος εταιρίας ή φυσικό πρόσωπο, επιπρόσθετα των ποινών φυλάκισης.
3. Κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή από 50.000 ευρώ έως 3.000.000 ευρώ αν είναι υπότροπος ή χρησιμοποίησε ιδιαίτερα τεχνάσματα ή αν έδρασε για λογαριασμό, προς όφελος ή εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης.
4. Φυλάκιση μέχρι δύο ετών για υπάλληλο νομικού προσώπου ή για υπόχρεο φυσικό πρόσωπο που παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές.
5. Δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν τα περιουσιακά στοιχεία ανήκουν σε άλλον, εφόσον αυτός ο άλλος τελούσε εν γνώσει του βασικού αδικήματος.

Επίσης, αν πρόκειται για νομικό πρόσωπο ή εισηγμένη εταιρία, επιβάλλονται:

1. Διοικητικό πρόστιμο από 30.000 ευρώ μέχρι 3.000.000 ευρώ, το οποίο προσαυξάνεται από το τυχόν προκύψαν παράνομο όφελος.
2. Οριστική ή προσωρινή για χρονικό διάστημα έως δύο έτη ανάκληση της άδειας λειτουργίας ή απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Επίσης θα πρέπει ο έλληνας νομοθέτης να ενστερνιστεί κατά γράμμα τις νέες συστάσεις της FATF για τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στο ξέπλυμα και τη σύνδεσή του με το οργανωμένο έγκλημα. Μάλιστα, μετά τη διαπίστωση ότι το

¹⁰² Ν. 3691/2008, ΦΕΚ 166/05/08/2008

βρώμικο χρήμα για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αυξάνεται, η FATF έχει ζητήσει από τα κράτη-μέλη της, στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα, να αλλάξουν τη σχετική νομοθεσία, λαμβάνοντας υπόψη τις εννέα νέες συστάσεις:

1. Επικύρωση και εφαρμογή των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών
2. Ποινικοποίηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που σχετίζεται με ξέπλυμα χρήματος
3. Πάγωμα και δήμευση τρομοκρατικών περιουσιακών στοιχείων
4. Αναφορά ύποπτων συναλλαγών που σχετίζονται με τρομοκρατία
5. Ύπαρξη διεθνούς συνεργασίας
6. Προσοχή στα εμβάσματα
7. Προσοχή στις ηλεκτρονικές συναλλαγές
8. Προσοχή στους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς
9. Προσοχή στη φυσική μεταφορά χρημάτων (μεταφορά χρημάτων από χέρι σε χέρι μεταξύ χωρών).

Έτσι, το νομοθετικό πλαίσιο θα είναι ικανό να αντιμετωπίσει τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και θα μπορεί να τις προλαμβάνει. Ειδικότερα με την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων και των εξουσιών, των αρχών για την καταπολέμηση του ξέπλυματος βρώμικου χρήματος, θα είναι δυνατή η σωστότερη αξιολόγηση πληροφοριών και αναφορών που διαβιβάζονται από τους αρμόδιους φορείς της χώρας μας, αλλά και των διεθνών οργανισμών, καθώς και η λήψη των απαραίτητων μέτρων για τη δέσμευση της περιουσίας των προσώπων που εμπλέκονται στο ξέπλυμα.

Επίσης θεμιτό θα ήταν να ορθολογικοποιούνται οι ποινικές κυρώσεις που επεκτείνονται και σε εκείνους που δεν υποβάλλουν αρμοδίως αναφορά ύποπτης συναλλαγής από βαριά αμέλεια και να εξειδικεύονται οι υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, ώστε να αντιμετωπισθεί πιο αποτελεσματικά το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Τέλος το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εποπτεύει και τις τρεις σημαντικές αρμόδιες αρχές για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης και την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων με κύριο σκοπό την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του μηχανισμού αντιμετώπισης των εγκλημάτων, τον συντονισμό της δράσης των

αρμοδίων αρχών, την εξέταση λήψης μέτρων σε ευαίσθητους τομείς και την διεθνή εκπροσώπηση της χώρας.

Επίλογος

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος έχει επεκταθεί στην ελληνική και στην παγκόσμια κοινωνία, επηρεάζοντας όλους του τομείς έκφανσης τους, καθώς αποτελεί ένα «αγκάθι» στις οικονομικές δραστηριότητες. Γι' αυτό και η λήψη μέτρων, με την ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου σε διεθνές κι εθνικό επίπεδο, είναι απαραίτητη. Τα μέτρα που αναλύσαμε παραπάνω ίσως βοηθήσουν ώστε να μια μεγαλύτερη κρίση και μια μεγέθυνση του φαινομένου.

Είναι απαραίτητο να προσπελαστούν οι αδυναμίες των νομοθετικών κειμένων και να γίνει πράξη μια πιο ουσιαστική επεξήγηση της εγκληματικής συμπεριφοράς, την ένταξη ποιοτικών κριτηρίων αλλά και ορθολογικοποιημένες κυρώσεις σε παραβατικές δραστηριότητες με σκοπό την ελαχιστοποίηση των πρόχειρων λύσεων της απλής ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών οδηγιών στο ελληνικό δίκαιο.

Θα μπορούσαμε να προτείνουμε μια αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο έτσι ώστε να εξασφαλίζονται και τα ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία κατά κύριο λόγο παραμελούνται. Έτσι όλοι οι πολίτες θα μπορούν να υπάρχουν και να δραστηριοποιούνται σε μια ευνοούμενη κοινωνία, η νομοθετική περιφρούρηση της οποίας, θα επιτυγχάνεται προσφέροντάς τους το άυλο αγαθό της ασφάλειας ενός κράτους δικαίου.

Βιβλιογραφικές πηγές

President's Commission on Organised Crime, The cash connection, «Money laundering is the process by which one conceals the existence, illegal source or illegal application of income and then disguises that income to make it appear legitimate», Washington D.C., 1986, σ. 7.

Ackermann, J. B., «Geldwdscherei: eine vergleichende Darstellung des Rechts und der Erscheinungsformen in den USA und der Schweiz (Money laundering: A Comparative Presentation of Law and Manifestation in the United States and Switzerland)», Zürich, Schulthess, 1992, σελ. 10 επ.

Ackermann, J. B., «Geldwdscherei: eine betriebswirtschaftliche Analyse, Winterthur, H. Schellenberg, 1992, σελ. 101

Ambos, K., «Annahme bemakelten, Verteidigerhonorars als Geldwäsche?», Einschränkungversuche im Lichte des Völker- und ausländischen Rechts, JZ 2002, σελ. 70

Bailor, B., «Practical Guidance on the Identification and Reporting on Suspicious Transactions», American Bar Association Seminar, Money Laundering Enforcement: Legal and Practical Developments, New York, 1989, σελ. 17

Batliner, H., «Bekennntnis zum Finanzstandort Liechtenstein», Wirtschaftsfragen Heft 22, Verwaltungs und Privatbank AG, Vaduz, 1994

Bernasconi, P., Finanzunterwelt, Z., «Gegen Wirtschaftskriminalität und organisiertes Verbrechen», Zurich, 1988, σελ. 30

Bruh, B., «Money Laundering through shell corporations», Statement for international Money Laundering Conference, Miami, Florida, 13-15/05/1993, σελ. 3-4

Council of Europe Convention on Laundering, Search, «Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Finacing of Terrorism», Council of Europe Treaty Series N. 198, Warsaw, 2005

Donohue, J., Howard, C., «Insuring against money-laundering», International Financial Law Review, 02/1995, σελ. 44 επ

- F.A.T.F., «How is money laundered?», Διαθέσιμο:
http://www.oecd.org/fatf/Mlaundering_en.htm., Ημερομηνία προσπέλασης
12/12/2008
- FATF-GAFI, Special Recommendations on Terrorist Financing, 22/10/2004
- Filipkowski, W., «Νέες τάσεις στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», μετάφραση υπό Π.
Τοπαλνάκο, ΠοινΔικ, 2005, σελ 887
- Grilli, A., «Preventing Billions from Being Washed Offshore», Syracuse Journal of
International Law and Commerce, 14/1987, σελ. 65 επ.
- L 182, της 5.7.2001, σ. 1 επ.
- L 196, της 22.7.2003, σ. 45 επ.
- L 309, της 25.11.2005, σ. 9 επ.
- L 68, της 15.3.2005, σ. 49 επ.
- Narcotics and International Communications of the Committee on Foreign Relations,
«Drugs Law Enforcement and Foreign Policy», Part 3: The Cartel, Haiti and
Central America: Hearings before the Subcommittee on Terrorism, 100th Cong.,
2nd Session, 1988, σελ. 235
- OECD, Directorate for Financial, Fiscal and Enterprises Affairs, FATF-V (Working
Groups I and II), «Mutual Evaluation Report on Greece», 01/03/1994, σελ. 3
- Oord, R., K., (Chairman of the Fraud Working Group), Banking Federation of the
EEC, Enclose to Letter No 277: «Methods and Techniques of Money
Laundering», Brussels, 11/1992, σελ. 8-9
- U.S. Senate Hearing, Money Laundering in Puerto Rico: Hearing before the
Permanent Subcommittee on Investigations of the Commission on
Governmental Affairs, 99th Congress., 1st Sess., Εφημερίδα «Neue ZUrcher
Zeitung», 21.06.1990, σελ. 10 επ. και 26 επ.
- Weigend, T., «Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου»,
Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλα, Δίκαιο
και Οικονομία, 2000, σελ 1. επ.
- Zacharis - Papavizas, «Using the Organization of American States to control
International Narcotics trafficking and money laundering», RIDP1986, σελ. 119
επ.
- Zund, Geldwascherei, «Motiven - Formen - Abwehr», Der Schweizer Treuhänder,
9/1990, σελ. 403-408

- Άγνωστος, «Το συνδικάτο του εγκλήματος διεισδύει και στην Ελλάδα» Εφημερίδα «Το Βήμα», 10/09/95
- Άγνωστος, «Γεγονός το ξέπλυμα μαύρου χρήματος της Μονής Βατοπαιδίου», Διαθέσιμο: <http://www.greekinsight.com/?conID=19359>, Ημερομηνία προσπέλασης 09/12/2008
- Άγνωστος, «Για το σκάνδαλο Siemens», Διαθέσιμο: <http://www.kentri.gr/8/-siemens-1.html>, 22/11/2006, Ημερομηνία προσπέλασης 15/01/2009
- Άγνωστος, «Η αποπομπή Ζορμπά ομολογία συγκάλυψης και ενοχής», Διαθέσιμο <http://economy.greekliberals.net/0060000026>, Ημερομηνία προσπέλασης 15/12/2008
- Άγνωστος, «Περαιτέρω διερεύνηση για Siemens», Διαθέσιμο: http://www.skai.gr/master_story.php?id=72435, 30/01/2008, Ημερομηνία προσπέλασης 03/01/2009
- Άγνωστος, «Συναγερμός για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος», Εφημερίδα «Ελεύθερος Τύπος», 25/05/2008
- Άγνωστος, «Σφίγγει ο κλοιός για το μαύρο χρήμα και στην Ελλάδα. Πάνω από 35 εκατ. ευρώ τα ποσά που δεσμεύτηκαν πέρυσι», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 20/03/2006
- Αλεξιάδης, Σ., Η νομιμοποίηση των προσόδων του εγκλήματος, Εκδόσεις Αρμενόπουλος, 1992, σελ. 2 επ
- Ανδρουλάκης, Ν., «Η ποινική δογματική και η απήχηση της στην πράξη 50 χρόνια μετά», Ποιν Χρ, 2002, σ. 293 και 289
- Ανδρουλάκης, Ν., «Ποινικό Δίκαιο. Γενικό Μέρος», Εκδόσεις Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία, 2000, σελ. 66
- Βασιλακόπουλος, Π., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», (Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις), σε «Το Ποινικό Δίκαιο στο Νέο Διεθνές Περιβάλλον» (2ο Διεθνές Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων), Εκδόσεις Σάκκουλα, 2001, σελ. 116
- Βασιλακόπουλος, Π., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», Ποιν Χρ, 1996, σελ. 1365
- Γιαννόπουλος, Θ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα», Ποιν Χρ, 1993, σελ. 1241.
- Γιαννόπουλος, Θ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ' άρθρο 394Α ΠΚ», ΠοινΧρ1993, σελ. 10 και 1238επ.

- Δημήτρινας, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων: θέσεις της νομολογίας σε ειδικότερα ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», Ποιν Δικ, 2004, σελ.589
- Δημήτρινας, Γ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Ζητήματα Εφαρμογής του ν. 2331/1995», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 26-30, 58 και 60 επ.
- Δημήτρινας, Γ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2002, σελ. 102
- Δημήτρινας, Γ., «Παρατηρήσεις στην ΑΠ 372/02», Ποιν Δικ, 2002, σελ. 1017
- Διονυσοπούλου, Α., «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος», Ποιν Χρ, 1999 σελ 987επ.
- ΕΕ L 164, της 22.6.2002, σ. 22 επ.
- ΕΕ L 214, της 4.8.2006
- Έκθεση της Ολλανδικής Ένωσης Τραπεζών (NVB - Nederlandse Vereniging van Banken), «Methods and Techniques of Money Laundering», Amsterdam, 1.09.1992, σελ. 2
- Ζημιανίτης, Δ., «Η Τρίτη κοινοτική οδηγία για το ξέπλυμα χρήματος: μια προκαταρκτική θεώρηση», Πρακτικά 4ου Συνεδρίου ΕΕΠ «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», σελ. 2
- Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ., «Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος: μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής κι εθνικής νομοθεσίας», Πρακτικά 4ου Συνεδρίου ΕΕΠ «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία;», σελ. 18, 64
- Κάτσιος, Σ., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998, σελ. 27-31, 75-88, 88-101, 273-274, 281
- Κάτσιος, Σ., Κριτική ανάλυση «Pecunia non olet?», Δελτίο ΕΕΤ, τεύχος 36, 1992, σελ. 93
- Κάτσιος, Σ., Κριτική παρουσίαση των διατάξεων του νομοσχεδίου από τον «Pecunia non olet?», Δελτίο ΕΕΤ, Τεύχος 36, 1992, σελ. 90 επ.
- Κοντονίκα, Κ., Η Κύπρος διεθνές κέντρο υπεράκτιων επιχειρήσεων», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 5.03.1995, σελ. 45.
- Κωνσταντινίδης, Α., «Τραπεζικό απόρρητο και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Πρακτικά Ζ΄ Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΑ, Εκδόσεις Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία, 2000, σελ. 136 επ.

- Λάζος, Γ., «Το οικονομικό έγκλημα στη σύγχρονη Ελλάδα. «Σκληρά» δεδομένα και βασικές συντεταγμένες», Ποιν Δικ 2000, σελ. 655
- Λίβος, Ν., «Οργανωμένο Έγκλημα: έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του», στο: «Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου», Πρακτικά Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΑ, Εκδόσεις Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία, 2000, σελ 17 επ και 25 επ.
- Μανωλεδάκη, Ι., «Προσβολές κατά της πολιτειακής εξουσίας», β' έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλα, 1994, σελ. 18-19.
- Μανωλεδάκης, Ι., «Το έννομο αγαθό ως βασική έννοια του ποινικού δικαίου», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1998, σελ. 40, 91
- Μαργαρίτη, Λ., «Εγκλήματα περί την απονομή της δικαιοσύνης», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1986, σελ. 203
- Ν. 2331/95, ΦΕΚ Α' 173, 24/08/1995
- Ν. 3691/2008, ΦΕΚ 166/05/08/2008
- Νικολούδης, Π., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», ΠοινΧρ, 2000, σ. 771
- Οδηγία 2005/60/ΕΚ.
- Παπαχελάς, Α., «Η σκληρότερη μαφία είναι η αλβανική», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 19/11/95
- Παρασκευόπουλος, Ν., «Η επίδραση της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής στο ποινικό δικονομικό δίκαιο», ΠΧρ, 2002, σελ., 585-586
- Πατσαβέλλα, Π., «Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες - οι νεότερες εξελίξεις», ΠοινΧρ, 2006, σελ. 367-370
- Παύλου, Σ., «Διωκτικές εκτροπές στην εφαρμογή του Ν. 2331/95, για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος, και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του», Ποιν Χρ, 2003, σελ. 194
- Παύλου, Σ., «Η Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον ν. 2331/1995 στον 3424/2005: η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής» Ποιν Χρ, 2006, σελ. 349
- Παύλου, Σ., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και ιδίως η οριοθέτησή της από την αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος (394 ΠΚ)», Υπερ, 2000, σελ 633, 635 και 643



- Παύλου, Σ., «Ναρκωτικά Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του ν. 1729/1987», Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Σάκκουλας, 1997, σελ. 267
- Περδικάρης, Α., «Δεσμεύονται άλλα €16 εκατ.», Εφημερίδα «Ελεύθερος Τύπος», 30/09/2008
- Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις», Πρακτικά του Ζ Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΑ, «Το Οργανωμένο Έγκλημα από τη σκοπιά του Ποινικού Δικαίου», σελ. 117 επ
- Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε., «Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις», σε Ποινικό Δίκαιο - Ελευθερία - Κράτος Δικαίου, τιμητικός τόμος Γ. Μαγκάκη, Α., 1999, σελ. 381, 382
- Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε., «Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις. Προβλήματα από την μέχρι σήμερα εφαρμογή του ν. 2331/95», Ποιν Δικ/νη, 2002, σελ 7, 290, 294, 295, 301
- Συμεωνίδου - Καστανίδου, Ε., «Το έγκλημα της νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων μετά το ν. 3424/2005. Ερμηνευτικές προτάσεις», Εισήγηση σε Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου ΕΕΠ «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 7
- Τραγάκης, Γ., «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 1998, σελ 23, 24-27
- Τραγάκης, Γ., «Τι είναι και πως γίνεται το ξέπλυμα χρημάτων», Δελτίο Ε.Ε.Τ., Τεύχος 29-30, Αθήνα 1991, σ.10
- Τριαντάφυλλου, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις (Τα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά και η συμβολή τους στην ερμηνεία του άρθρου 2 παρ. 1 ν. 2331/1995)», Τιμητικός Τόμος, Ανδρουλάκη, Ν., 2003, σ. 745
- Τσώλης, Ζ., «Εκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ επισημαίνει τα αδύνατα σημεία και τις διαδρομές του «μαύρου» και «βρώμικου» χρήματος. Ξεπλένουν χρήμα σε ακίνητα, καζίνα, ΧΑ», Εφημερίδα «Το Βήμα», 10/07/2008
- Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.), «Δελτίο τύπου: Συγκριτικά οικονομικά στοιχεία ολοκληρωθέντων ελέγχων Β' εξαμήνου 2007 - Β' εξαμήνου 2008», 09/01/2009
- Χαλβατζάκης, Κ., «Ο τζίρος της ηρωίνης», Εφημερίδα. «Το Βήμα», 27/08/1995
- Χλούπης, Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης», Ποιν Δικ 2000, σελ. 369, 370 επ.

